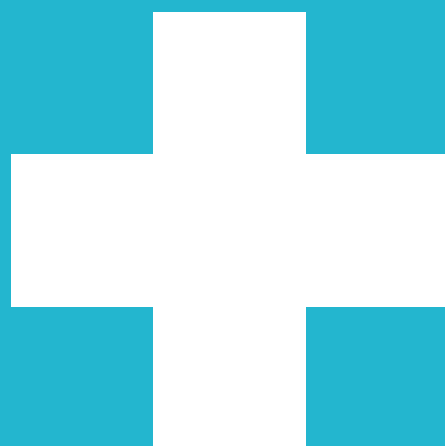

HUMANITÁRNÍ POMOC
A ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE
V HODINÁCH

MATEMATIKY

Manuál pro učitele 2. stupně ZŠ
a nižších ročníků víceletých gymnázií

Humanitární pomoc
a rozvojová spolupráce
ve školách

Ú – ÚVOD

1 – GLOBÁLNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

2 – METODY

3 – TÉMATA GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

3.1. HUMANITÁRNÍ POMOC

- Aktivita 1: Haiti
Pracovní list 1 **A 1 / PL 1**
Pracovní list 2 **A 1 / PL 2**
Pracovní list 3 **A 1 / PL 3**
- Aktivita 2: Srovnání Haiti a ČR
Pracovní list 1 **A 2 / PL 1**
- Aktivita 3: Zemětřesení a jeho následky
Pracovní list 1 **A 3 / PL 1**
Pracovní list 2 **A 3 / PL 2**
Pracovní list 3 **A 3 / PL 3**
Pracovní list 4 **A 3 / PL 4**
- Aktivita 4: Voda
Pracovní list 1 **A 4 / PL 1**

3.2. ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE

- Aktivita 5: Rozvojová spolupráce
- Aktivita 6: Indonésie - Aceh
Pracovní list 1 **A 6 / PL 1**
Pracovní list 2 **A 6 / PL 2**

3.3. ČESKÁ REPUBLIKA NA POLI HUMANITÁRNÍ POMOCI A ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

4 – KLÍČ

5 – ODKAZY, ZDROJE

Název: Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce v hodinách matematiky
Autorka: Blanka Machová
Editace: Ilona Gajdíková, Alžběta Stropnická
Grafika: Lukáš Hájek

© Charita Česká republika, Praha 2014, 2. vydání

Materiál vznikl v rámci projektu Prohloubení povědomí o rozvojových otázkách mezi učiteli a žáky 2. stupně na základních školách v ČR. Projekt byl podpořen z prostředků Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Materiál byl aktualizován v rámci projektu HUMR – Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách. Projekt byl podpořen z prostředků České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Vážené paní učitelky, vážení páni učitelé,

držíte v rukách druhé vydání manuálu „Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce v hodinách matematiky“, který vznikl v rámci projektu „Prohloubení povědomí o rozvojové problematice mezi učiteli a žáky druhého stupně základních škol“ a byl aktualizován v rámci projektu „HUMR – Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách“. Metodický manuál Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce v hodinách matematiky Vám přináší inspiraci, jak zařazovat témata Globálního rozvojového vzdělávání do hodin matematiky na základních školách a na nižších stupních víceletých gymnázií. Konkrétně se jedná o téma humanitární pomoci a rozvojové spolupráce a jejich různých podob.

Manuál Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce v hodinách matematiky je tematicky rozčleněn do dvou oblastí. Aktivitu 1–4 se vztahují k humanitární pomoci, aktivity 5 a 6 k rozvojové spolupráci. Všechny příklady jsou brány z reálných situací a projektů, na kterých pracuje Oddělení humanitární pomoci a rozvojové spolupráce Charity ČR, samozřejmě jsou ale modifikovány pro potřeby metodického manuálu. Vlastní realizace jednotlivých aktivit je časově variabilní a časové dotace uváděné v metodice jsou minimální. Některé kapitoly je možné realizovat v rámci jedné vyučovací hodiny, jiné potřebují na naplnění cílů minimálně 90 minut. Aktivitu a pracovní listy jsou pro větší přehled v textu označovány **A** (aktivita) a **PL** (pracovní list).

Každá kapitola obsahuje příklady využívající různé matematické úkony. Je na učiteli, aby si hodinu přizpůsobil úrovni svých žáků, tedy vybral příklady, které konkrétní třídní kolektivy zvládnou. Příklady je možné si upravit, jednotlivé fáze výuky by však měly být zachovány, aby si žáci odnesli z tématu maximum. V případě realizace tématu v několika hodinách je dobré v zájmu návaznosti nechat žáky shrnout náplň minulé hodiny.

Na začátku každé aktivity jsou uváděny cíle, které se vztahují ke globálnímu rozvojovému vzdělávání. Aktivitu jsou následovány pracovními listy, které je možné pro žáky nakopírovat. Krátké infoboxy uvnitř textu obsahují doplňující údaje pro hlubší pochopení daného tématu.

Globální rozvojové vzdělávání (GRV) je celoživotní vzdělávací proces, který přispívá k pochopení rozdílů a podobností mezi životy lidí v rozvojových a rozvinutých zemích a usnadňuje porozumění ekonomickým, sociálním, politickým, environmentálním a kulturním procesům, které je ovlivňují. Rozvíjí dovednosti a podporuje hodnoty a postoje tak, aby lidé byli schopni a ochotni aktivně se podílet na řešení lokálních a globálních problémů.

K práci s manuálem Vám za celý tým přejeme hodně úspěchů!

Ilona Gajdíková
Manažerka projektu Prohloubení povědomí
o rozvojových otázkách mezi učiteli a žáky
2. stupně na základních školách v ČR

Alžběta Stropnická
Manažerka projektu
HUMR – Humanitární pomoc a rozvojová spolupráce ve školách

Globální rozvojové vzdělávání

1

CO JE „GLOBÁLNÍ ROZVOJOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ“ (GRV)?

Definice globálního rozvojového vzdělávání různých subjektů působících v oblasti vzdělávání se od sebe liší, a to zejména důrazem, jaký kladou na jednotlivé aspekty GRV. Můžeme však říci, že GRV:

Informuje o aspektech života v dnešním globalizovaném světě,

vysvětluje souvislosti mezi životy lidí v různých částech světa,

zdůvodňuje, proč se o tyto souvislosti zajímat,

učí vyhodnocovat informace a šíří povědomí o možnostech, jak se aktivně podílet na řešení problémů a jak ovlivňovat globální procesy.

Cílem GRV ve školách je přiblížit žákům problémy současného světa a připravit je na jejich řešení.

Tedy zprostředkovává informace a rozvíjí dovednosti (kritické myšlení, argumentace, spolupráce apod.), podněcuje k zaujetí postoje. Opírá se o hodnoty solidarity, spravedlnosti a udržitelného rozvoje.

JAKÁ TÉMATA PATŘÍ DO GLOBÁLNÍHO ROZVOJOVÉHO VZDĚLÁVÁNÍ?

Globalizace, sociální spravedlnost a chudoba, humanitární pomoc, rozvojová spolupráce, lidská práva, mír a konflikty, migrace, fair trade, mezinárodní organizace, životní prostředí a udržitelný rozvoj, světový obchod a mezinárodní dluh, gender a rozvoj a mnoho dalších.

JAKÝ SMYSL MÁ GRV VE ŠKOLE?

Pomoci žákům pochopit dnešní globalizovaný svět a procesy v něm, které ovlivňují náš každodenní život.

- Pomoci žákům získat schopnost zaujmout stanovisko a následně podle něj jednat.
- Žáci a učitelé se setkávají s tématy GRV dnes a denně při výuce i ve svých životech.
- Poskytnout žákům kompetence potřebné k zaujetí role aktivního občana (nejen pasivního spotřebitele).

OTÁZKY ŽÁKŮ, NA KTERÉ GRV MŮŽE PŘINĚST ODPOVĚĎ:

Evropy se to přece netýká, nějaké společné řešení problémů světa, my si je přece vyřešíme sami, tak nás to nemusí zajímat...

(OSN, Rozvojové cíle tisíciletí)

Proč to trvá tak dlouho, než dostanou všichni pomoc? Ostatní se tam bojí jet a dovézt jim jídlo?

(zemětřesení na Haiti)

Co je špatného na dětské práci, já taky doma pracuju, aspoň si vydělají peníze...

Adoptovali jsme společně „na dálku“ kluka v Africe, co kdyby si nějaký Amík adoptoval mě?

Proč by mě to mělo zajímat?

(problematika HIV/AIDS v subsaharské Africe)

Ale přece by mohli víc pracovat a nečekat jen na nějakou pomoc od nás...

(chudoba ve světě)

JAKÝ SMYSL MÁ GRV VE SPOLEČNOSTI?

Potřeba smysluplného světa – lidé potřebují rozumět světu, ve kterém žijí; GRV lidem pomáhá porozumět globálním procesům, které ovlivňují jejich každodenní životy.

- Spravedlnost a udržitelný rozvoj – GRV přináší lidem informace; bez podpory informované veřejnosti není možné dosáhnout spravedlnosti ani udržitelného rozvoje.
- Soustavné řešení problémů globalizovaného světa – problémy současného světa nelze vyřešit bez politické vůle a veřejného financování (a proto je nutný demokratický dialog informované společnosti).
- Zájem veřejnosti o rozvojovou problematiku – podle výzkumů veřejného mínění lidé podporují rozvojovou spolupráci, ale mají velmi malé znalosti rozvojové problematiky.
- Možnost podílet se, ovlivňovat a aktivně jednat na spoluvytváření našeho světa – což není možné bez znalostí, dovedností a schopností.

GRV DÁVÁ UČITELŮM:

- rámec, pomocí kterého mohou tato témata zasadit do kontextu
- informace, pomocí kterých mohou témata vysvětlit
- metody, jakým způsobem s tématy pracovat, jak je přiblížit žákům
- obohacení výuky – GRV přináší nová a zajímavá témata do výuky, jiný úhel pohledu na svět (lze využít v rámci průřezových témat, občanské výchovy, dějepisu, zeměpisu, výtvarné výchovy, cizích jazyků, českého jazyka a literatury apod.)
- efektivní způsob, jak utvářet a dále rozvíjet klíčové kompetence, tedy jak splnit cíle základního vzdělávání

Klíčové kompetence

Souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti, přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a posilování funkcí občanské společnosti.

Klíčové kompetence v základním vzdělávání jsou kompetence k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské a pracovní.

RVP vymezuje klíčové kompetence na úrovni, které mají dosáhnout všichni žáci na konci základního vzdělávání.

(Zdroj: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007)

Klíčové kompetence mohou být mimo jiné utvářeny prostřednictvím globálního rozvojového vzdělávání:

Kompetence k učení – žák

- vyhledává a třídí informace, efektivně je využívá
- propojuje do širších celků poznatky z různých vzdělávacích oblastí, vytváří si komplexní pohled

Kompetence k řešení problémů – žák

- rozpozná a pochopí problém, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů
- vyhledá informace vhodné k řešení problému, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení
- kriticky myslí, činí uvážlivá rozhodnutí, je schopen je obhájit

Kompetence komunikativní – žák

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu
- naslouchá promluvám druhých lidí, účinně se zapojuje do diskuse, obhájí svůj názor a vhodně argumentuje
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů

- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem

Kompetence sociální a personální – žák

- účinně spolupracuje ve skupině
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy
- chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska
- čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají

Kompetence občanské – žák

- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí, odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí
- chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy, je si vědom svých práv a povinností
- rozhoduje se zodpovědně podle dané situace, poskytne dle svých možností účinnou pomoc
- chápe základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektuje požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhoduje se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti

Kompetence pracovní – žák

- přistupuje k výsledkům pracovní činnosti nejen z hlediska kvality, funkčnosti, hospodárnosti a společenského významu, ale i z hlediska ochrany svého zdraví i zdraví druhých, ochrany životního prostředí i ochrany kulturních a společenských hodnot

JAK ZAŘADIT GRV DO VÝUKY?

- Použitím metod a aktivit GRV v rámci stávajících předmětů.
- Realizací dlouhodobého projektu (nebo projektového dne) na téma GRV.
- Uspořádáním zvláštního semináře, kurzu, přednášky.
- Vytvořením nového předmětu (např. globální výchova).

V popisu jednotlivých aktivit naleznete informaci, v rámci kterého předmětu nebo průřezového tématu lze aktivitu použít.

Obecně mají témata GRV blízko zejména následujícím:

Občanská nauka, dějepis, zeměpis, přírodopis, cizí jazyk, výtvarná výchova, český jazyk a literatura. V rámci průřezových témat možno zařadit do jakéhokoli předmětu.

Průřezová témata

Mají svým charakterem velmi blízko ke GRV, jejich cíle i tematické okruhy se do značné míry kryjí s cíli a okruhy GRV a nabízí mnoho možností pro využití aktivit obsažených v tomto manuálu.

Reprezentují v RVP okruhy aktuálních problémů současného světa (stejně jako GRV) a vytvářejí příležitost pro individuální uplatnění žáka, rozvoj jeho osobnosti, ale rovněž pro rozvoj schopnosti spolupracovat a důraz je kladen zejména na oblast postojů a hodnot.

Vzdělávací cíle průřezových témat jsou natolik specifické, že nebyla zařazena jako součást vzdělávacích oborů, ale jsou uvedena samostatně. Tvoří povinnou součást základního vzdělávání. Škola musí do vzdělávání na 1. stupni i na 2. stupni zařadit všechna průřezová témata uvedená v RVP ZV (ale všechna nemusí být zastoupena v každém ročníku).

V etapě základního vzdělávání jsou vymezena tato průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova (OSV)
- Výchova demokratického občana (VDO)
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech (VMEGS)
- Multikulturní výchova (MKV)
- Environmentální výchova (EV)
- Mediální výchova (MV)

Není stanoven závazný obsah ani závazné očekávané výstupy. Závazná jsou jen samotná průřezová témata a tematické okruhy. Výběr podtémat v rámci tematických okruhů je v kompetenci školy – GRV představuje příležitost k naplnění jednotlivých tematických okruhů průřezových témat.

Průřezová témata mají směřovat (stejně jako celá školní výuka) k získání klíčových kompetencí, navíc umožňují profilaci školy určitým směrem (např. globální škola).

(Zdroj: Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Výzkumný ústav pedagogický, Praha 2007)

KDY BĚHEM VÝUKY VYVSTÁVAJÍ TÉMATA TÝKAJÍCÍ SE GRV? KDY LZE VYUŽÍT NÁSTROJŮ GRV?

V případě, že tématem je:

- politika (ministerstva, mezinárodní instituce, mezinárodní dohody, zahraniční politika apod.)
- společnost (cestování, studium v zahraničí, peněžní sbírky na charitativní účely, sport, konflikty, přistěhovalectví apod.)
- kultura (filmy, hudba, výtvarné umění, literatura, divadlo apod.)
- příroda a životní prostředí (přírodní katastrofy, přírodní bohatství, zemědělství, podnebí, klimatické změny apod.)
- ekonomika (daně, financování zahraniční rozvojové spolupráce, obchod, výroba, ceny apod.)

JAKÉ METODY POUŽÍVÁ GRV?

Metody lze charakterizovat jedním slovem: AKTIVITA – tedy aktivní zapojení všech účastníků vzdělávacího procesu; tzn. žáci se aktivně zapojují do výuky, hledají a třídí informace, diskutují, tvoří, spolupracují, hrají role apod.

Metody použité v tomto manuálu:

- Brainstorming
- Brainwriting
- Diskuse
- Práce s prameny, získávání informací a jejich analýza
- Projekty
- Myšlenková mapa
- Hraní rolí
- Peer Education
- Řazení dle priorit
- Přemýšlení - diskuse - kompromis
- Strom analýza

TIPY PRO GRV V PRAXI:

Změňte prostorové uspořádání třídy. Metody GRV vyžadují aktivní zapojení žáků, je proto vhodné změnit tradiční uspořádání třídy, kdy žáci sedí v lavicích. Odsuňte lavice ke stěnám a nechte žáky sedět v kruhu.

Toto uspořádání povzbuzuje komunikaci a aktivitu, bourá bariéry, umožňuje lepší pohyb po třídě; doporučujeme i u aktivit, kdy je na programu písemná aktivita. Žáci mohou psát na lavicích u zdí a během prezentací a diskuse sedí v kruhu.

Utvořte **nové skupiny/dvojice na spolupráci**. Rozdělte tradiční třídní skupinky a dvojice, umožněte žákům spolupracovat v neobvyklých skupinách.

Náměty na rozdělení:

- rozpočítejte třídu
- nalepte žákům na záda barevné papírky (množství barev = počet skupin)
- nechte žáky, ať losují barevné předměty z krabičky (počet barev = počet skupin)
- rozstříhejte obrázky/fotografie, každému dejte jeden díl a nechte žáky, ať je složí dohromady (počet fotografií = počet skupin, počet rozstřížených dílů fotografie = počet žáků ve skupině)

Nevynechávejte u aktivit **závěrečnou diskusi a reflexi**. Kladte otevřené otázky, podporujte žáky, aby vyjádřili své názory, pocity, připomínky (kladné i záporné), buďte moderátorem diskuse, pomozte žákům, aby dokázali ohodnotit, co jim aktivita přinesla.

Pokud vybíráte **zprávy a fotografie z rozvojových zemí** z médií, nabízíme tato doporučení:

- fotografie a zprávy by měly být založeny na respektu, rovnosti, solidaritě a spravedlnosti
- nezdůrazňovat rozdíly a odlišnosti (rozdělení „my versus oni“), ale spojovat podobné s podobným (příklad chybného výběru – např. ilustrační fotografie Vietnamce a Čecha, kdy jeden bos seje rýži, druhý v obleku u počítače;

správně: zobrazit českého zemědělce a vietnamského zemědělce, nebo českého úředníka a vietnamského úředníka)

- pravdivé zobrazení skutečnosti tak, aby přispělo k porozumění širšího kontextu situace, vyloučení stereotypního a diskriminujícího zobrazení
- úcta k lidským právům a lidské důstojnosti

(Zdroj: Mediální příručka (Rozvojové cíle tisíciletí), finep, 2008)

CHARAKTERISTIKA METOD POUŽÍVANÝCH V MANUÁLU

Všechny níže jmenované metody lze použít k jakémukoli tématu v manuálu, pro rozšíření aktivit nebo jako aktivitu samostatnou, doplňující nějaký teoretický výklad.

BRAINSTORMING

Kreativní skupinová technika, jejímž cílem je rychle získat co nejvíce nápadů, názorů, rozproudit kreativní myšlení, nalézt nový způsob řešení problému nebo nový náhled; lze použít jako úvod k probírání nového tématu (ke zmapování znalostí a názorů diskutujících) nebo jako myšlenkovou „rozcvičku“.

Účastníci by měli být povzbuzováni, aby sdělovali jakékoli nápady k tématu, bez autocenzury („co mi přijde na jazyk“); inspirace ostatními návrhy je vítána; všechny nápady jsou zapisovány na tabuli/flipchart (na místo viditelné všem účastníkům); důležité je množství nápadů, úkolem moderátora je povzbudit účastníky k aktivnímu zapojení (řekněte, cokoli vás napadne, když se řekne..., může to být podstatné jméno, sloveso, přídavné jméno, jméno člověka, činnost...)

Pomůcky:

- tabule/flipchart na zapisování

Pravidla:

- Co nejvíce nápadů.
- Zapisování na viditelné místo.
- Nekomentovat, nehodnotit, nekritizovat návrhy (platí pro všechny zúčastněné).
- Po sběru návrhů dochází ke třídění – práce s návrhy podle účelu brainstormingu.
- Komentář zajímavých nápadů, uvedení definice pojmu nebo přehled navrhovaných řešení (pokud je účelem brainstormingu navrhnout řešení problému).

Postup:

- Vysvětlíte pravidla brainstormingu – viz výše (důležité je zdůraznit žákům, že jde o jakousi burzu nápadů, jakýkoli nápad je vítán, jde o to, sesbírat co nejvíce návrhů, ne je hodnotit).
- Určete zapisovatele.
- Sdělte žákům téma (např. „Co vás napadne, když se řekne ROZVOJ?“).
- Zápis nápadů.
- Shrnutí nápadů, komentář vybraných zajímavých návrhů, definic, námětů apod. (nikoli negativní, jen pozitivní).

BRAINWRITING

Obdoba brainstormingu, také jde o sběr nápadů, názorů, podnětů; probíhá písemnou formou. Vhodné k překonání studu, obav sdělit své nápady celé skupině, zároveň přiměje k zapojení i méně aktivní/nesmělé účastníky.

Pomůcky:

- list papíru pro každého žáka
- psací potřeby
- tabule

Postup:

- Vysvětlíte pravidla a cíl brainwritingu (upozorníte, že nejde o test, poslouží pro práci skupiny).
- Rozdělte třídu do skupin po 5–6 žácích.
- Každý žák dostane nadepsaný papír s tématem (např. chudoba).
- Každý žák napíše alespoň 1 nápad.
- Měřte čas, po 2 minutách žáci podají svůj list papíru dalšímu ve skupině.
- Žáci si přečtou předešlé nápady na papíře a připiší další (inspirovaný tím, co už je napsáno).

- Opakuje se, dokud každý nepsal na všechny papíry ve skupině.
- Každá skupina představí ostatním, co její členové zapsali.
- Shrňte a okomentujte, co bylo řečeno (co se opakovalo, napadalo žáky ve všech skupinách, co je originální nápad, podobně jako u brainstormingu).
- Případně je možné jen sesbírat popsané papíry a použít jako zdroj informací pro přípravu vyučovací hodiny – co žáci vědí/nevědí o tématu, co je napadá, zajímavá, apod.

DISKUSE V KRUHU

Metoda pro usnadnění, rozprůdění skupinové diskuse. Cílem je, aby každý člen skupiny měl možnost vyjádřit se k tématu, přispět do diskuse, získal prostor; rozvíjí komunikační dovednosti a posiluje vztahy. Důležitý je demokratický princip a vystupování učitele v roli moderátora diskuse, nikoli přednášejícího.

Pomůcky:

- židle (polštáře) na sezení
- předmět pro předávání v kruhu (míč, plyšová hračka, klobouk apod. – dále nazýván jako „mikrofon“)

Postup:

- Žáci i učitel sedí v kruhu (uprostřed by neměla být žádná velká fyzická překážka – stůl, lavice apod.).
- Vysvětlíte pravidla: každý mluví, jen když drží v ruce „mikrofon“; každý může svobodně vyjádřit svůj názor, jakýkoli podnět a příspěvek do diskuse je vítán.
- Aktivita na úvod – je vhodné začít jednoduchou aktivitou, kdy žáci reagují na jednoduchá prohlášení a každý, kdo by odpověděl „ano“, udělá krok dopředu, „ne“ je krok zpět (případně sednout); začíná se prohlášeními typu „Mám domácí zvíře“ nebo „Mám rád vanilkovou zmrzlinu“, po několika konstatováních se přejde k prohlášením, která jsou relevantní k tématu celé aktivity (např. „Chtěl bych cestovat do Afriky“); prohlášení nemají být moc složitá, jde o vstupní, krátký úvod k diskusi v kruhu.
- Vezměte si do ruky „mikrofon“, vyslovte začátek nějaké věty (představující hlavní téma diskuse) a požádejte žáky, aby větu dokončili. (například: „Odhaduje se, že pouze necelých 70 % dospělých lidí na světě umí číst a psát. Podle mého názoru...“)
- Vystupujte v roli moderátora diskuse žáků na dané téma.
- Shrňte hlavní myšlenky, uzavřete diskusi.

MYŠLENKOVÁ MAPA (MIND MAP)

Pomůcky:

- velký list papíru
- psací potřeby

Postup:

Technika pro grafické znázornění myšlenek, řešení problému, pomoc při studiu (zpřehlednění komplexního problému).

- Ve středu čistého papíru napište hlavní téma.
- Části problému, dílčí témata vepište kolem středu a spojte čarami s hlavním tématem, každé podtéma můžete dále rozvíjet a větvit a podle potřeby spojovat s jinými větvemi a tématy na mapě.
- Používejte barvy, symboly, obrázky.
- Pro označení větví používejte hesla nebo krátké věty.

VZÁJEMNÉ VZDĚLÁVÁNÍ (PEER EDUCATION)

Postup:

Mladí lidé předávají svoje znalosti svým vrstevníkům (žáci svým spolužákům ve třídě); skupina žáků (nebo jednotlivců) si najdou informace k určitému tématu a podělí se o své znalosti s ostatními. Důležitá je zvolená metoda, ne přečtení referátu, ale důraz na způsob podání, prezentace, aktivní zapojení spolužáků.

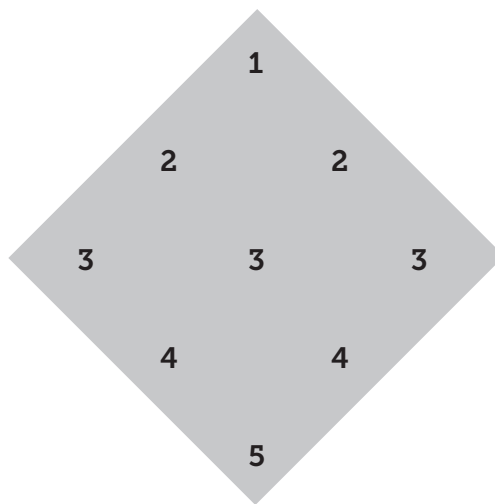
ŘAZENÍ PODLE PRIORIT

Postup:

Metoda s cílem vyjasnění názorů a povzbuzení debaty ve skupině.

- Napište na kartičky prohlášení/témata/předměty, které je třeba seřadit.
- Rozdělte žáky do malých skupin nebo dvojic.
- Zadejte žákům úkol, ať seřadí kartičky podle důležitosti.
- Jednotlivé skupiny prezentují ostatním, jak kartičky seřadily.
- Vedte diskusi, jejímž cílem je shoda celé třídy na pořadí.

Další variantou prioritizace je **metoda diamant** – řazení priorit do tvaru diamantu, kdy nejdůležitější je nahoře, nejméně důležité dole:

2

PŘEMÝŠLENÍ – DISKUSE – KOMPROMIS

Cílem metody je formulace vlastního názoru, zamyšlení nad problémem, diskuse, argumentace a hledání kompromisu. Výhodou je i zapojení všech žáků do aktivity.

Postup:

- Zadejte žákům úkol, ať si promyslí určitý problém a napíší své vlastní stanovisko.
- Poté ať ve dvojicích porovnají své názory a prodiskutují je.
- Dále ať utvoří větší skupiny a snaží se najít společné stanovisko.
- Takto vytvořené skupiny prezentují své názory celé třídě (případně je možné spojovat skupiny a diskutovat, dokud celá třída nenalezne společné řešení).

STROM ANALÝZA

Metoda na prozkoumání příčin a důsledků určitého problému.

Pomůcky:

- velký list papíru (A1) s jednoduchou kresbou stromu
- psací potřeby

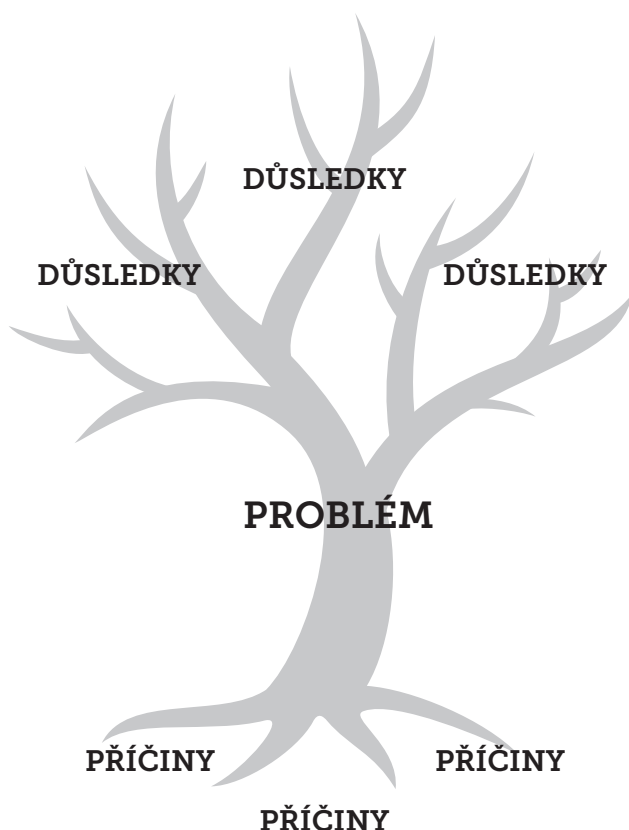
Postup:

- Rozdělte třídu do skupin.
- Dejte každé skupině papír s kresbou stromu.
- Vysvětlete žákům, že mají na kmen stromu napsat problém/otázku, kterou řeší. Kořeny symbolizují příčiny, větve představují dopady. Povzbudte žáky, ať zapisují svoje nápady do kresby stromu.
- Každá skupina prezentuje svoji analýzu zbytku třídy.
- Vytvořte jednu společnou kresbu stromu, kde budou uvedeny všechny příčiny a dopady, které žáci v jednotlivých skupinách vymysleli.

- Diskutujte se žáky: Pomohla vám tato analýza lépe pochopit zkoumaný problém? Jsou zde nějaké souvislosti mezi jednotlivými příčinami a dopady? Jeví se vám teď zkoumaný problém jednodušší, nebo více komplikovaný? Napadají vás nějaká řešení problému?

(Upraveno dle: Pamoja, Pamoja Teachers Manual 2010–2011)

2

NÁVRHY DALŠÍCH AKTIVIT

Tyto aktivity lze použít například v rámci projektového dne nebo jako mimoškolní aktivitu, popřípadě dlouhodobý projekt. Je důležité, aby aktivitu organizovali a řídili sami žáci, učitel má roli poradce, mentora. Je vhodné, aby si formu a téma zvolili sami žáci na základě svých znalostí a zkušeností získaných v rámci GRV.

Příklady témat: Indie, Afrika, chudoba, spolupráce apod. (Lze se inspirovat tématy z manuálu).

Je možné uspořádat například:

- výstavu plakátů
- divadelní představení
- hudební představení
- filmový klub
- studentskou konferenci
- vytvořit informační stánek (přímo ve škole nebo na veřejném místě ve městě)
- soutěž esejů
- internetovou diskusi (na sociální síti)
- vytvořit blog nebo internetovou stránku
- pozvat hosta/odborníka na diskusi
- dobrovolnickou pomoc

Témata / Humanitární pomoc

BRAINSTORMING SE ŽÁKY NA TÉMA
„HUMANITÁRNÍ POMOC“

LÉKY POTRAVINY
TSUNAMI VÝBUCH
AFRIKA SOPEK
LÉKAŘI
KATASTROFY
PŘÍRODNÍ
ZEMĚTŘESENÍ
NA HAITI –
POSLAT LÉKY,
POTRAVINY,
STAVEBNÍ MATERIÁL
EPIDEMIE
POMOC PRO
POSTIŽENÉ OBLASTI
INFEKČNÍ
NEMOCI
PENÍZE
POMÁHAT
CHUDÝM
LIDEM
HLADOMOR
INDIE
CHUDOBA
SOCIÁLNÍ POMOC TĚM, KDO
NEROVNOST JI POTŘEBUJÍ

TEORIE

CO JE HUMANITÁRNÍ POMOC?

Cílem humanitární pomoci je co nejrychleji poskytnout pomoc a snížit utrpení lidí, kteří se ocitli v ohrožení způsobeném katastrofou nebo konfliktem; tedy:

- zachraňovat životy
- snižovat strádání
- chránit důstojnost dotčených osob

Humanitární pomoc je bezprostřední krátkodobá pomoc, která lidem zasaženým humanitární krizí pomůže uspo-

kojit jejich základní životní potřeby v oblastech:

- voda/hygiena
- potraviny/výživa
- obydli
- zdravotní péče

Humanitární pomoc obvykle zahrnuje poskytnutí stanů, příkrývek, potravin, vody, léků, lékařských zařízení, zařízení na čištění vody, paliva apod.

KDY JE HUMANITÁRNÍ POMOC POSKYTOVÁNA? CO ZNAMENÁ POJEM HUMANITÁRNÍ KRIZE?

Poskytuje se v případech krize vyvolané:

- **přírodní katastrofou** (zemětřesení, povodně, tsunami, sopečný výbuch, sesuvy půdy, tropické bouře, sucha, požáry, extrémní teploty, epidemie apod.); v nedávné době například:
  - zemětřesení na Haiti v lednu 2010
  - zemětřesení v Chile v únoru 2010
  - tajfun a povodně v JV Asii a Číně v červnu a červenci 2010
  - povodně ve střední Evropě během května 2010
  - povodně v Pákistánu v létě 2010
  - dzud (extrémně nízké teploty spojené se silnými sněhovými srážkami) v Mongolsku na přelomu let 2009 a 2010
  - zemětřesení a vlna tsunami, které mimo jiné způsobily havárii v jaderné elektrárně Fukušima v Japonsku v roce 2011
  - zemětřesení v Číně a v Íránu v roce 2013 apod.
  - tajfun na Filipínách v roce 2013
- **katastrofou způsobenou lidmi**, například:
  - průmyslová havárie v Bhópálu v Indii v roce 1984
  - havárie v Černobylské jaderné elektrárně v roce 1986
  - havárie jaderné elektrárny Fukušima v Japonsku v roce 2011
- **ozbrojeným konfliktem**, může se jednat o aktuální, právě probíhající nebo nedávno ukončený konflikt (např. Irák, Afghánistán, Sýrie)
- **dlouhodobým konfliktem**, souběhem několika krizových událostí. Jedná se o krizové, dlouhodobě nestabilní oblasti v komplexní a dlouhodobé humanitární krizi (např. Kašmír, Barma, Čečensko, Kolumbie, Demokratická republika Kongo, subsaharská Afrika apod.)

Humanitární krize

nebo „humanitární katastrofa“ je událost nebo série událostí, která představuje zásadní ohrožení zdraví, bezpečnosti nebo naplnění základních životních potřeb velké skupiny lidí. Ozbrojené konflikty, epidemie, hlad, přírodní katastrofy a jiné závažné mimořádné události, to vše může zahrnovat nebo vést k humanitární krizi.

3.1

CO SE DĚJE PO KATASTROFĚ? KDO A JAK POMÁHÁ?

V „první linii“ pomáhají:

- týmy lékařů (ošetření raněných a nemocných, polní nemocnice, záchranné týmy...)
- bezpečnostní složky (např. experti na vyhledávání min, ochrana civilistů, ochrana humanitární pomoci, bezpečnostní stabilizace postižené oblasti apod.)
- logistické týmy (přeprava hmotné pomoci, sklady, koordinace, mapování potřeb apod.)
- specialisté na zajištění dalších chybějících funkcí – např. budování alternativních komunikačních prostředků
- pracovníci poskytující krizovou psychosociální pomoc

AKTÉŘI

První, kdo reaguje na katastrofu, jsou místní lidé; poskytují pomoc, provádějí záchranné operace a rekonstrukci. Možnosti a schopnosti místních reagovat na krizovou situaci se velmi liší, závisí:

- na situaci v regionu (ekonomická, bezpečnostní, infrastruktura apod.)
- rozsahu krizové situace – velikosti katastrofy, počtu zasažených obyvatel apod.

Pokud zasažená komunita (stát) nedokáže svými prostředky situaci zvládnout, přichází na pomoc mezinárodní/zahraniční organizace.

Klíčoví aktéři:

- místní obyvatelé
- místní vláda
- nevládní neziskové organizace humanitárního zaměření (národní i mezinárodní)
- bezpečnostní složky
- soukromý sektor (pronájem zařízení, dopravních prostředků apod.)

Další velcí poskytovatelé prostředků:

- agentury OSN – UNHCR (Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky), UNICEF (Dětský fond OSN), WFP (Světový potravinový program), OCHA (Úřad pro koordinaci humanitární činnosti OSN) a další
- generální ředitelství Evropské komise pro humanitární pomoc (ECHO)
- jednotlivé státy mezinárodního společenství

Znamé mezinárodní a české organizace poskytující humanitární pomoc:

- Mezinárodní federace Červeného kříže a Červeného půlměsíce (<http://www.icrc.org/>)
- Lékaři bez hranic (www.msf.org, www.lekari-bez-hranic.cz)
- International Rescue Committee (www.theirc.org)
- Caritas Internationalis (www.caritas.org)
- Oxfam (www.oxfam.org)
- Care (www.care.cz, www.care.org)
- Save the Children (www.savethechildren.org)
- World Vision (www.worldvision.org)
- Charita Česká republika (www.caritasczech.org)
- Adra (www.adra.cz)
- Člověk v tísni (www.clovekvtsni.cz)

TAKŽE HUMANITÁRNÍ POMOC ZAČÍNÁ KRÁTCE PO KATASTROFĚ A KONČÍ...?

Humanitární pomoc není jen rozdávání jídla a příkrývek, ale důležitou součástí jsou další činnosti v dlouhodobém časovém horizontu:

Posouzení situace, mapování potřeb

Poskytování humanitární pomoci je zahájeno posouzením situace a mapováním potřeb bezprostředně po události. Mapováním potřeb rozumíme zjišťování potřeb zasažených lidí – identifikování zvláště ohrožených skupin, zjišťování, která oblast je zasažena nejhůře a jakým způsobem (chybí zdroj pitné vody, jinde chybí přístřeší, někdo je více ohrožen násilím apod.). Znalost politické, bezpečnostní, společenské a ekonomické situace je nutná pro efektivní poskytování humanitární pomoci, je nutné vycházet z místních specifik (jiným způsobem probíhá poskytování humanitární pomoci po zemětřesení na Haiti a jinak např. v Itálii).

Při poskytování humanitární pomoci je nutné vzít v úvahu:

- rozsah a trvání krize (počet obětí, zasažených lidí, velikost území, případně doba trvání krize)
- ekonomickou situaci v regionu (chudoba)
- zvyky a další specifika postižených skupin
- podnebí (teplo, zima, sucho, monzun, případně další možná rizika, např. období hurikánů apod.)
- bezpečnostní situaci (míra kriminality, přítomnost nebezpečných zařízení v regionu apod.)
- rozvoj infrastruktury
- fungování státní správy (včetně míry připravenosti na případné krizové události, systém civilní ochrany, vlastní záchranný systém)
- případnou přítomnost mezinárodních organizací a vojenských sil, využitelných pro bezpečnostní stabilizaci i samotnou distribuci humanitární pomoci
- fungování místních neziskových organizací

Mapování potřeb probíhá nejen bezprostředně po katastrofě, ale i opakovaně během poskytování pomoci.

Mobilizace zdrojů

Získávání zdrojů na efektivní pomoc, zejména se jedná o pomáhající profesionály a finanční prostředky.

Vyhodnocení

Shrnutí průběhu poskytování pomoci, analýza slabých a silných stránek, návrhy na zlepšení a sepsání ověřených postupů využitelných pro případné další podobné události.

Prevence / příprava strategie

Jaký bude postup v případě další podobné katastrofy; personální, materiální a finanční zajištění, plán spolupráce a koordinace s jinými aktéry; prevence – snižování rizika.

KDY DOJDE K UKONČENÍ POMOCI? CO SE DĚJE DÁL V POSTIŽENÝCH OBLASTECH?

Humanitární pomoc při mimořádných událostech je krátkodobá (odlišné je to v případě dlouhotrvajících humanitárních krizí, kdy je poskytování humanitární pomoci dlouhodobou záležitostí). Operace obvykle trvají několik měsíců.

V době ukončení poskytování humanitární pomoci by osoby, kterým byla pomoc poskytována, měly mít situaci pod kontrolou nebo je jim poskytována jiná, dlouhodobější forma pomoci – rozvojová pomoc (viz kapitola 4 „Rozvojová spolupráce“).

Cílem humanitární pomoci není jen vrátit život zasažených lidí do stavu, v jakém byl před krizí/katastrofou; je nutné brát v potaz možná budoucí rizika a snažit se jim předcházet.

Na humanitární pomoc poskytovanou v rozvojových zemích navazuje rozvojová spolupráce; v případě komplexních dlouhodobých krizí se humanitární pomoc a rozvojová spolupráce prolínají, běží současně.

Haiti

3.1

AKTIVITA 1

CÍLE

- Žáci získají z různých zdrojů základní geografické a statistické údaje o Haiti (doplní tabulku a slepou mapu).
- Žáci uplatňují a rozvíjí samostatně práci s textem a dalšími informačními zdroji.
- Žáci uplatňují a rozvíjí dovednosti práce ve skupině (týmovou spolupráci, skupinovou práci).

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Matematika a její aplikace (matematika – závislosti, vztahy a práce s daty – vyhledávání a zpracovávání dat)
Jazyk a jazyková komunikace (český jazyk)
Informační a komunikační technologie (informatika, práce s počítači)
Člověk a příroda (zeměpis, geografie)
PT VMEGS (Evropa a svět nás zajímá » život dětí v jiných zemích)

PODKLADY/POMŮCKY

- mapa světa
- videoukázka / prezentace fotografií
- **A 1 / PL 1** – Rozhodnutí mojí dcery
- **A 1 / PL 2** – Slepá mapa Haiti (velikost A3)
- **A 1 / PL 3** – Haiti text + tabulka.

ČASOVÁ DOTACE

45 min. + domácí úkol

EVOKACE

10–15 min.

- Převyprávějte nebo přečtete žákům příběh ze života otce a dcery z Haiti. Najdete ho v **A 1 / PL 1** – Rozhodnutí mojí dcery. Po přečtení se zeptejte žáků, jak by charakterizovali životní podmínky Elirose, a nechte je, aby uváděli konkrétní příklady z příběhu (můžete je zapisovat na tabuli).
- Následně položte žákům otázku: „Může být život Elirose navzdory těžkým životním podmínkám šťastný? Dejte žákům možnost odpovědět jenom ANO – NE.
- Svůj názor (odpověď) vyjádří žáci tím, že se postaví do části místnosti určené pro odpověď ANO nebo do části místnosti určené pro odpověď NE. Několik žáků nechte, aby objasnili důvody svého rozhodnutí. Lze také položit doplňující otázku: Proč dívka odmítla možnost žít pohodlnější život v domově pro sirotky?

Videoukázka / prezentace fotek

- Vyzvěte žáky, aby ukázali na mapě světa, kde se Haiti nachází. Aby žáci získali lepší představu o tom, jak to na Haiti a v hlavním městě Port-au-Prince vypadalo před katastrofou, můžete žákům pustit krátkou videoukázku nebo prezentaci fotek (ke zhlédnutí na www.youtube.com). Informace o zemětřesení a o důsledcích zemětřesení žákům zatím nesdělujte.

UVĚDOMĚNÍ

20 min.

Práce s textem

- Žáci pracují individuálně (v zájmu efektivnosti lze i ve dvojicích). Každý žák dostane text obsahující informace o Haiti **A 1 / PL 3**. Text si přečte a označí všechny informace obsahující číselné údaje.
- Na základě textu vyplní žáci 2. sloupec srovnávací tabulky (každý ve svém **A 1 / PL 3**). Třetí sloupec zůstane zatím prázdný. Společně se žáky zkontrolujte vyplnění 2. sloupce tabulky (pro kontrolu můžete využít srovnávací tabulku Haiti a ČR **A 2 / PL 1**).
- V dalším kroku doplní žáci do 3. sloupce ty údaje o ČR, které už znají, a ostatní se pokusí odhadnout. Za domácí úkol žáci prověří doplněné údaje ve 3. sloupci pomocí internetových zdrojů informací.

REFLEXE

15 min.

Doplnění slepé mapy

- Na závěr rozdělte žáky do čtyřčlenných skupin. Do každé skupiny rozdejte žákům **A 1 / PL 2** – Slepá mapa Haiti ve velikosti A3.
- Úkolem žáků je zaznamenat do slepé mapy všechny informace o Haiti, které již znali nebo se dozvěděli v průběhu hodiny.
- Vně slepé mapy si mohou žáci zároveň poznamenat otázky týkající se Haiti, na které chtějí najít odpověď.
- Pokud máte dostatek času, je možné provést ještě ústní reflexi. Například nechat žáky odpovědět na otázku, která informace o Haiti byla pro ně nejzajímavější (nejpřekvapivější) a proč.

DOMÁCÍ ÚKOL

- Zadejte žákům za domácí úkol prověřit pomocí internetu údaje o ČR, které jsou obsaženy ve 3. sloupci tabulky v **A 1 / PL 3**.

Pracovní list 1

ROZHODNUTÍ MOJÍ DCERY

Jmenuji se Brignoi a bydlím i se svojí rodinou na jednom z karibských ostrovů zvaném Haiti. Jsem zemědělec, a i když těžce pracuji, žiji v chudobě. Během sklizně odvážím to, co vypěstuji, do města Port-au-Prince. Prodejem vydělám několik gourdes [haitská měna]. Tyto peníze však nestačí na to, abychom si moje rodina a já mohli dopřát tři jídla denně.

Když jedu do města, беру s sebou i svou dceru Elirose. Víím, že její život není snadný. Nemohu jí koupit hezké oblečení ani pořádné boty. Její ruce jsou drsné z práce na poli. Je jí 10 let, ale nevypadá na to. Vypadá spíše jako mladá žena, která už zkusila nesnáze života. Pro Elirose je těžké porozumět tomu, jak je možné, že i když tak těžce pracujeme, nemáme dost peněz ani na jídlo a oblečení.

Jednoho dne jsme šli kolem domova pro sirotky Foyer de Filles de Dieu. Všiml jsem si, jak Elirose zůstala fascinovaně koukat na tu nádhernou stavbu. Náhle mne napadlo, že bych ji měl tady nechat, aby měla v této zemi šanci přežít. Chtěl jsem, aby už nemusela tak těžce pracovat na poli, sekat mačetou cukrovou třtinu a dělat práci, která je náročná i pro muže. Kdyby zůstala v sirotčinci, dostávala by dostatek jídla, které tolik potřebuje, aby byla zdravá a silná. Věděl jsem, že bych svou manželku nikdy nepřesvědčil, aby s tím souhla-

sila, ale neviděl jsem jinou možnost. Věděl jsem, že dívky v sirotčinci chodí dopoledne do školy a odpoledne se učí vařit a tancovat. V sirotčinci je dokonce oční i zubní klinika. To by byl zázrak, kdyby tu mohla Elirose zůstat.

Zaklepal jsem na obrovské dřevěné dveře a čekal jsem. Otevřela je řádová sestra a zeptala se mne, co si přeju. Řekl jsem jí, že jsem otec Elirose a že se chci zeptat, jestli by tam Elirose mohla zůstat. Nejdříve na mne překvapeně pohlédla, pak si všimla, jak bídně jsme oblečení, a uvědomila si, jak jsem zoufalý. Věděla, že moje dcera nemá šanci přežít v podmínkách, v jakých žijeme.

Mezitím si Elirose prohlížela všechno kolem a vtahovala nosem příjemnou vůni oběda, která se linula z kuchyně. Sestra se přeptala Elirose, jestli by tady chtěla zůstat sama bez svojí rodiny. Elirose se na mne smutně podívala a mně se sevřel žaludek lítostí. Po chvíli mě chytla za ruku a s úsměvem řekla: „Děkuji, ale nikdy bych nebyla schopna odejít od svojí rodiny a žít tady.“

Ulevilo se mi. Rozloučili jsme se a pospíchali domů.

Zdroj: http://www.coedu.usf.edu/culture/Story/Story_Haiti.htm

3.1

AKTIVITA 1

Pracovní list 2

SLEPÁ MAPA HAITI

Pracovní list 3

REPUBLIKA HAITI

Republika Haiti leží v západní části ostrova Hispaniola v Karibském moři v souostroví Velké Antily. Rozkládá se na území 27 750 km². Většina území Haiti je hornatá s malými rovinami u pobřeží a s říčními údolími. Nejvyšší hora Chaîne de la Selle má výšku 2 680 metrů nad mořem. Ostrov má vlhké tropické podnebí.

Podle odhadů žilo k 1. 1. 2010 na území Haiti 9 035 536 obyvatel, přičemž průměrný roční přírůstek obyvatel je 1,8 %. Ve městech žilo 47 % obyvatel Haiti, hlavní město Port-au-Prince mělo 1 277 000 obyvatel. Úředními jazyky jsou haitská kreolština a francouzština.

Haiti je nejchudší země na západní polokouli, 80 % obyvatel žije pod hranicí chudoby (za méně než 2 dolary na den). Ve státním rozpočtu není dostatek peněz na veřejné výdaje. Důsledkem toho je nízká úroveň zdravotní péče, školství a infrastruktury, která je na Haiti velmi málo rozvinutá. Přístup k pitné vodě má jen 54 % obyvatel. Na celém území Haiti se nachází 4 160 km silnic. Z toho tři čtvrtiny silnic mají nebezpečný povrch. Spotřeba elektrické energie celé země činila v roce 2007 273 milionů kWh. Zhruba 66 % pracovních sil pracuje v zemědělství, 9 % v průmyslu a 25 % ve službách. Exportuje se káva, mango, kakao, dovážejí se potraviny a stroje.

Přístup k základní zdravotní péči má jen 40 % obyvatelstva. Polovina dětí na Haiti není očkována. Jelikož pitná voda

není samozřejmostí, až 90 % dětí na Haiti trpí nemocemi přenášenými vodou. Očekávaná délka života Haitanů je 61 let.

I když je základní školství bezplatné, základní školu navštěvuje jenom 65 % dětí a z toho ji dokončí jen 63 %. Až 21 % dětí ve věku 5–14 let pracuje, aby pomohlo zabezpečit dostatek peněz na živobytí. Číst a psát umí jen 62 % populace nad 15 let.

Zdroje: www.en.wikipedia.org, www.nationsencyclopedia.com, www.cia.gov, www.unicef.org

SROVNÁVACÍ TABULKA HAITI A ČR

	Haiti	ČR	ČR ověřené	Rok/Zdroj informací
Rozloha				
Počet obyvatel				
Růst populace ročně				
Počet obyvatel ve městech				
Počet obyvatel v hlavním městě				
Přístup k pitné vodě				
Silnice				
Spotřeba elektrické energie				
Pracující v zemědělství				
Pracující v průmyslu				
Pracující ve službách				
Gramotnost				
Očekávaná délka života				

Poznámka: Sloupce označené ČR, ČR ověřené a Rok/Zdroj informací vyplňte za domácí úkol

3.1

AKTIVITA 1

Srovnání Haiti a ČR

CÍLE

- Žáci na základě získaných informací porovnají životní podmínky a ekonomickou vyspělost Republiky Haiti a České republiky.
- Žáci aplikují získané početní dovednosti v praxi.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Matematika a její aplikace (matematika – práce s daty, procenta, převody jednotek, rovnice, úměrnost, grafy)
Člověk a příroda (zeměpis)
PT VMEGS (Evropa a svět nás zajímá).

PODKLADY/POMŮCKY

- vyplněná tabulka **A 1 / PL 2**
- **A 2 / PL 1** – Srovnávací tabulka Haiti a ČR
- kalkulátor
- pro tvorbu grafů – rýsovací potřeby (kružítka, úhloměr, trojúhelník s ryskou) a pastelky

ČASOVÁ DOTACE

45 min.

EVOKACE

5 min.

- Žáky rozdělte do skupin po čtyřech. Ve skupinách mají žáci za úkol porovnat ověřené údaje o ČR z minulé lekce **A 1 / PL 3**.
- Některé zjištěné údaje žáků se budou pravděpodobně lišit. Zeptejte se jich, proč si myslí, že se jejich údaje odlišují.

Žáci pravděpodobně čerpali z různých informačních zdrojů.

Zjištěné údaje se mohou týkat různých časových období.

Při sběru dat mohly být použity jiné metody, případně data mohla být vyhodnocena pomocí různých metod. Různé postupy mohou vést k rozdílným výsledkům.

- Na příkladě zjištění rozdílných výsledků objasněte žákům význam čerpání informací z různých zdrojů a jejich prověřování. Existují zdroje, jejichž informace jsou spolehlivější než jiné. Například na oficiálních stránkách Českého statistického úřadu budou informace o ČR pravděpodobně novější a přesnější, než jsou například na Wikipedii.

3.1

AKTIVITA 2

Z níže uvedených příkladů si vyberte ty, které vyhovují vašim časovým možnostem a odpovídají úrovni vědomostí žáků.

Srovnání rozlohy dvou zemí

1/

Porovnejte rozlohu České republiky a Republiky Haiti. Je rozloha Haiti větší, nebo menší než rozloha ČR? O kolik procent?

2/

Základní jednotkou pro měření délky v České republice je 1 metr. V jiných částech světa se používají jiné systémy měření – jiné měrné jednotky. Například na Haiti, ale i ve Spojených státech amerických se pro měření větších vzdáleností používají míle, pro měření rychlosti mi./hod. Vypočítejte rozlohu obou zemí ve čtverečních mílech. Pro převod km na míle použijte vzorec $1 \text{ km} = 0,621 \text{ mi}$. Převod km^2 na mi^2 zaokrouhlete na 3 desetinná místa.

Odhad vývoje počtu obyvatel

3/

K 1. 1. 2010 žilo na Haiti 9 035 536 lidí. Počet obyvatel Haiti se zvýší ročně o 1,8 %. Odhadněte počet obyvatel Haiti k 1. 1. 2009.

4/

Ve které zemi žilo více lidí k 1. 1. 2009? (Porovnejte počet obyvatel v ČR a na Haiti.) O kolik lidí více žilo k 1. 1. 2009 v jedné zemi v porovnání s druhou zemí?

5/

S využitím údajů z tabulky a informace, že přirozený roční přírůstek obyvatel na Haiti je 1,8 % ročně, odhadněte počet obyvatel na Haiti v lednu 2011. Do výpočtu zahrňte úbytek obyvatel v lednu 2010. Jedná se o 222 570 lidí, kteří přišli v důsledku zemětřesení v lednu 2010 o život.

6/

Fertilita udává, kolik dětí porodí průměrně jedna žena za svůj život. Na Haiti porodí průměrně jedna žena za život 3,81 dítěte a v České republice 1,23 dítěte. Porovnejte fertilitu v obou zemích. Ve které zemi bude počet obyvatel růst rychleji? O jakou úměrnost se jedná mezi růstem počtu obyvatel a fertilitou?

Informace

Počet dětí v rodině, které porodí jedna žena, je dán více faktory. Mohou to být kulturní zvyklosti, náboženské důvody, vzdělání, ale i vyspělost země. V chudších zemích, kde není funkční sociální systém, představují děti tzv. zabezpečení rodičů ve stáří. Jsou to právě děti, kdo se postará o rodiče ve stáří. V těchto zemích není zpravidla ani fungující zdravotní péče, která je ve spojitosti s dalšími faktory (nedostatečná výživa, nedostatek pitné vody, nevzdělanost) důvodem zvýšené úmrtnosti dětí. Větší počet dětí na druhou stranu více zatěžuje rodinný rozpočet, a proto bývá nutné, aby se i děti podílely na zabezpečení příjmů rodiny.

7/

- Hustota zalidnění se udává počtem lidí žijících na 1 km². Z tabulky **A 2 / PL 1** vyplíšte údaje potřebné pro výpočet průměrné hustoty zalidnění pro Haiti i pro ČR.

a) Bez počítání se pokuste odhadnout, která země má větší hustotu zalidnění, a svůj odhad zdůvodněte.

b) Vypočítejte průměrnou hustotu zalidnění pro obě země. Výsledky porovnejte. Byl váš odhad správný?

8/

Bude se hustota zalidnění s růstem počtu obyvatel zvyšovat, nebo snižovat? Jedná se o přímou, nebo nepřímou úměrnost? V které zemi poroste hustota zalidnění rychleji a proč?

Počet obyvatel žijících ve městech a na venkově

9/

Vypočítejte počet obyvatel žijících ve městech a počet obyvatel žijících na venkově pro obě země k 1. 1. 2010.

10/

Kolik procent obyvatel z celkového počtu žije v hlavním městě? Vypočítejte pro obě země. Procenta zaokrouhlete na celé číslo.

Informace

V současné době je tendence stěhování obyvatel do měst. Ve městech jsou zpravidla lepší životní podmínky a také lepší pracovní podmínky. Zároveň však bývá míra urbanizace natolik vysoká, že šanci najít práci mají spíše lidé s vyšším vzděláním. Lidé, kteří práci nenajdou, se usazují v chudinských čtvrtích, tzv. slumech, kde jsou životní podmínky katastrofální a zároveň je tu i kritická bezpečnostní situace. Ve vyspělých zemích žije v podmínkách podobných chudinským čtvrtím 6 % obyvatel měst. V rozvojových zemích to je 43 % obyvatel měst a v nejméně rozvinutých zemích žije ve slumu až 78,2 % obyvatel měst.

(Zdroj: www.citymayors.com)

Věková struktura obyvatel

Věkové složení obyvatel	Haiti	ČR
0–14 let	38,1 %	13,5 %
15–64 let	58,5 %	71 %
65 a více let	3,4 %	15,5 %

(Zdroj číselných údajů www.cia.gov)

11/

S využitím údajů z tabulky vytvořte koláčové grafy znázorňující věkovou strukturu obyvatel Haiti i ČR. Totéž udělejte formou sloupcového grafu. Grafy obou zemí porovnejte. Zkuste vysvětlit, jaký dopad má věkové složení na ekonomiku země.

12/

Vypočítejte, kolik lidí žilo v jednotlivých věkových kategoriích k 1. 1. 2009 na Haiti a v ČR.

Životní úroveň

13/

Vypočítejte, kolik kilometrů silnic připadá na 1 km² z celkového území. Údaje za obě země porovnejte. Zkuste vysvětlit, jaký to má dopad na život lidí a na ekonomiku země.

14/

O čem vypovídá údaj spotřeba elektrické energie (úroveň průmyslu, elektrifikace domácností)? Kolik kWh připadá na jednoho obyvatele? Kolikrát je vyšší spotřeba elektrické energie na jednoho obyvatele v ČR v porovnání s Haiti? Kolik procent tvoří spotřeba elektrické energie průměrného Haitana ve srovnání s průměrným Čechem?

15/

Pomocí koláčového grafu znázorníte strukturu pracovní síly v jednotlivých sektorech. Grafy obou zemí porovnejte.

Informace

Obecně lze říci, že čím je země vyspělejší, tím vyšší procento pracovní síly pracuje ve službách. Nejméně rozvinuté země nabízejí svým obyvatelům především zaměstnání v zemědělství.

16/

Jedním z faktorů, který popisuje životní úroveň obyvatel, je procento gramotné populace starší 15 let (umí číst a psát). Porovnejte údaje za obě země. Proč je vzdělání pro lidi důležité? Jaký význam má pro rozvoj země?

17/

Na Haiti má přístup k pitné vodě jen 54 % obyvatel. Navíc většina lidí (rodin) nemá zavedenou pitnou vodu do domácností, ale je nutné ji přinášet často z velkých vzdáleností. V ČR je pokrytí pitnou vodou téměř 100 %. Jaký to má dopad na život lidí?

Informace

„Nedostatek vody, ať už fyzický nebo ekonomický, neznamená jen žízeň. Klubko důsledků nedostatku nezávadné pitné vody pro jednotlivce, rodiny i celé komunity je pořádně zamotané a mezi jeho nitkami najdeme vedle žízně a hladu také nemoci, podvýživu, zvýšenou dětskou i mateřskou úmrtnost, znevýhodnění žen a dívek, konflikty, nevzdělanost a chudobu. Jako v mnoha jiných případech jsou to zejména chudí a jinak znevýhodnění lidé, kteří jsou problémy s nedostatkem vody zasaženi nejvíce.“

(Zdroj: Svět v nákupním košíku. Kdo je za vodou. Str. 40).

3.1

AKTIVITA 2

18/

Očekávaná délka života vypovídá, kolik let se průměrně dožije člověk žijící v konkrétní zemi. Údaje porovnejte a přemýšlejte, na čem všem to závisí.

Informace

Očekávaná délka života při narození se udává pro konkrétní zemi a v konkrétním časovém období. Je závislá na mnoha faktorech. Je to například: životní úroveň obyvatel, životní prostředí, úroveň zdravotnictví, přístup ke zdravotní péči, přístup k pitné vodě, výživa, vzdělání atd.

REFLEXE

10 min.

- Na závěr hodiny ved'te diskusi. Pro diskusi můžete využít následující otázky.

Co jste se v průběhu hodiny dozvěděli?

Byla některá informace pro vás překvapivá? Která?

V čem jsou si obě země podobné a v čem se liší?

Co dalšího byste se chtěli o Haiti dozvědět?

Co by mohlo pomoci k hospodářskému růstu Haiti a k růstu životní úrovně Haitanů?

Ve které zemi si pravděpodobně lépe poradí s odstraňováním následků přírodních katastrof? Proč?

Pracovní list 1

SROVNÁVACÍ TABULKA HAITI A ČR

3.1

AKTIVITA 2

	Haiti	ČR
Rozloha	27 750 km ²	78 867 km ²
Počet obyvatel	9 035 536	10 509 377
Růst populace ročně	1,8 %	0,83 %
Počet obyvatel ve městech	47 %	73 %
Počet obyvatel v hlavním městě	1 277 000	1 249 026
Přístup k pitné vodě	54 %	100 %
Silnice	4 160 km	128 582 km
Spotřeba elektrické energie	273 milionů kWh	56 523 milionů kWh
Pracující v zemědělství	66 %	5 %
Pracující v průmyslu	9 %	39 %
Pracující ve službách	25 %	56 %
Gramotnost	62,1 %	99 %
Očekávaná délka života	61 let	77 let

Poznámka: Údaje o počtu obyvatel k 1. 1. 2010

SROVNÁVACÍ TABULKA HAITI A ČR

	Haiti	ČR
Rozloha	27 750 km ²	78 867 km ²
Počet obyvatel	9 035 536	10 509 377
Růst populace ročně	1,8 %	0,83 %
Počet obyvatel ve městech	47 %	73 %
Počet obyvatel v hlavním městě	1 277 000	1 249 026
Přístup k pitné vodě	54 %	100 %
Silnice	4 160 km	128 582 km
Spotřeba elektrické energie	273 milionů kWh	56 523 milionů kWh
Pracující v zemědělství	66 %	5 %
Pracující v průmyslu	9 %	39 %
Pracující ve službách	25 %	56 %
Gramotnost	62,1 %	99 %
Očekávaná délka života	61 let	77 let

Poznámka: Údaje o počtu obyvatel k 1. 1. 2010

Zemětřesení a jeho následky

3.1

AKTIVITA 3

CÍLE

- Na základě informací o zemětřesení na Haiti žáci odvodí, jaké následky na život lidí má přírodní katastrofa.
- Na základě rozboru skutečné události se žáci seznámí s obsahem humanitární pomoci a poznají její význam.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Matematika a její aplikace (matematika – práce s daty, procenta, rovnice, grafy)
Člověk a příroda (zeměpis, přírodopis)
PT VMEGS (Evropa a svět nás zajímá)
PT EV

PODKLADY/POMŮCKY

- videoukázka / prezentace fotografií Haiti postiženého zemětřesením
- **A 3 / PL 1** – Zemětřesení
- **A 3 / PL 2** – Populace v oblasti postižené zemětřesením
- **A 3 / PL 3** – Rozpočet na nákup zboží
- rýsovací potřeby (pravítko, kružítko, úhloměr, trojúhelník s ryskou)
- kalkulátor

ČASOVÁ DOTACE

90 min. + domácí úkol

EVOKACE

15 min.

Informace

Humanitární katastrofou nazýváme situaci, kdy jsou běžné životní podmínky lidí narušeny a lidé pak nemohou vést důstojný život. K humanitární krizi může dojít v důsledku přírodní katastrofy (zemětřesení, povodně, extrémní sucho, tsunami apod.) nebo v důsledku krize zaviněné lidmi (válečné konflikty). V těchto situacích je nutné zabezpečit základní životní potřeby lidí a pomoci jim převzít kontrolu nad svými životy. Pomoc, která následuje okamžitě po humanitární katastrofě, nazýváme humanitární pomocí. Soustřeďuje se především na záchranu lidských životů, zabezpečení základních lidských potřeb a poskytnutí základní hygienické a zdravotnické pomoci. Humanitární pomoc končí, když jsou lidé z postižené oblasti schopni, alespoň částečně, kontrolovat svůj život a fungovat samostatně bez pomoci zvenčí.

Humanitární pomoc často přechází plynule do tzv. rozvojové spolupráce, která má však již dlouhodobý charakter a jejímž cílem je zvýšení životní úrovně lidí z postižených oblastí. V některých případech není snadné rozlišit, jestli se jedná o humanitární pomoc, nebo rozvojovou spolupráci. Při posuzování musíme vycházet z konkrétní situace.

- Zeptejte se žáků, co se dověděli o Haiti v minulých hodinách. Pokud to bude nutné, informace doplňte. Přečtete (převyprávějte) žákům následující text, popisující události z 12. ledna 2010:

Informace

Dne 12. ledna 2010 postihlo Haiti ničivé zemětřesení o síle 7,0 stupňů Richterovy stupnice. Jedná se o nejsilnější zemětřesení na Haiti za posledních 200 let. Epicentrum zemětřesení bylo jen 16 km od hlavního města Haiti Port-au-Prince. Hlavní město je následkem zemětřesení v katastrofálním stavu. Prezidentský palác, Ministerstvo spravedlnosti, katedrála a další důležité vládní budovy byly zničeny. Hotely, nemocnice, školy i státní věznice byly těžce poškozeny. Po celém městě se nachází zničené nebo poškozené budovy a infrastruktura. Dodávka vody i elektřiny se téměř zhroutila. Následky zemětřesení v hlavním městě Haiti jsou natolik rozsáhlé, že místní organizace jim nejsou schopné čelit. Ztráty na životech jsou tak obrovské, že je ze začátku bylo možné jen odhadovat. Vláda 10. 2. 2010 potvrdila, že o život přišlo 230 000 lidí a další milion lidí zůstal bez domova.

Haitané, kteří zemětřesení přežili, se v prvních dnech báli vrátit do svých domovů, protože statika domů byla narušena a hrozilo jejich zhroucení. Také se báli další vlny zemětřesení, a tak radši zůstávali na ulicích i přes noc. Dodávka elektřiny byla přerušena a dodávka vody fungovala jen částečně. Některé hlavní silnice byly vážně narušeny trhlinami v zemi, zavaleny kameny, stromy a rozbitými auty.

Na Haiti bylo zemětřesením zasaženo hlavní město Port-au-Prince. Zničeny nebo významně poškozeny byly mnohé vládní budovy jako například Prezidentský palác a budova Národního shromáždění. Organizace spojených národů oznámila, že postiženo bylo i ústředí její stabilizační mise a mnoho jejích pracovníků bylo pohřešováno.

Tato situace významně komplikovala počáteční analýzu dopadů katastrofy. Haiti je chudá země a infrastruktura špatně fungovala i před zemětřesením. O to těžší bylo zjistit rozsah škod a naplánovat pomoc. Po zemětřesení se země ocitla téměř v izolaci. Přístavní molo bylo poničeno, cesty neprůjezdné a letiště nefunkční. Jelikož byla zasažena sídla místních organizací a mezi oběťmi byli i pracovníci místních organizací, nebyly tyto organizace ze začátku schopny koordinovat záchranné práce. Pomoc zvenčí byla proto nezbytná.

Hned po zemětřesení v lednu 2010 přijeli na Haiti humanitární pracovníci z mezinárodních humanitárních organizací a věnovali se sběru informací. Nejdříve navázali kontakt s lidmi z ostatních organizací pracujících na místě. To jim pomohlo získat nové informace o aktuální situaci v postižené oblasti a také o činnostech, které ostatní organizace již vykonávají nebo plánují uskutečnit. V zájmu co nejefektivnější pomoci (aby byla poskytnuta včas, ve struktuře, jaká je potřebná a nebyla poskytována duplicitně) je v průběhu humanitárních akcí nezbytná komunikace s oběťmi katastrofy, s místními organizacemi, ale i s dalšími humanitárními organizacemi.

Vláda Haiti i OSN žádaly o okamžitou a rozsáhlou pomoc, včetně pátracích a záchranných jednotek a zdravotnického personálu. V prvních dnech se pomoc zaměřovala na následující oblasti:

- hledání a záchrana lidí, kteří uvízli v ruinách, a ošetření raněných
- zabezpečení čisté vody a sanitace
- zabezpečení dodávek jídel připravených ke konzumaci
- zprůjezdnění komunikací, aby mohla do oblasti zemětřesení proudit pomoc
- udržování pořádku a dodržování zákonů
- pohřbívání mrtvých
- poskytování náhradních přístřeší

(Zdroj: www.wikipedia.org)

Reportáž

Promítněte žákům reportáž popisující průběh zemětřesení z prvního dne katastrofy. Reportáž je možné nahradit přečtením novinového článku a prohlédnutím fotografií dokumentujících důsledky katastrofy. Tyto fotografie je možné porovnat s fotografiemi zobrazujícími Haiti před katastrofou.

www.rozhlas.cz; www.youtube.com; www.ceskatelevize.cz

UVĚDOMĚNÍ

20 min.

Tabulka následků

- Rozdělte žáky do skupin po třech až čtyřech a do skupin rozdejte **A 3 / PL 1** – Zemětřesení. Do levého sloupce žáci zaznamenají následky zemětřesení. V dalším kroku se pokusí specifikovat činnosti vedoucí k zmírnění negativního dopadu nebo k vyřešení následků. Jednotlivé činnosti zaznamenají do pravého sloupce tabulky k následku, který konkrétní činnosti řeší.
- Vyzvěte žáky, aby zvýraznili ty činnosti, které následují okamžitě po katastrofě. Vytvořte skupiny po cca 6–8 žácích a nechte žáky v nových skupinách, aby si porovnali a prodiskutovali své vývojové diagramy. Případné nesrovnalosti prodiskutujte v celé třídě.
Příklad zpracování tabulky (v 1. sloupci jsou uvedeny následky zemětřesení; v 2. sloupci jsou uvedeny činnosti vedoucí k odstranění nebo zmírnění následků; šedivě jsou zvýrazněny činnosti, které následují okamžitě po katastrofě):

Mrtví	Pohřbívání
Nezvěstní	Pátrání a vyprošťování
Ranění	Ošetření
Sirotcí	Potravinová pomoc
	Práce při odstraňování následků zemětřesení (odměna jídlo nebo peníze)
Poškozené rozvody pitné vody	Náhradní zdroje pitné vody (cisterny, tablety na čištění vody)
	Oprava
	Budování nových zdrojů/rozvodů
Poškozené rozvody elektřiny	Náhradní generátor
	Oprava
	Elektrifikace
Poškozené silnice, železnice, letiště	Odklizení sutin
	Zprůjezdňování
	Oprava a rekonstrukce
Zničené a poškozené veřejné budovy	Odklizení sutin
	Oprava budov
	Výstavba nových budov
	Zprovoznění provizorních center
Ztráta osobního majetku	Bezplatné poskytnutí nezbytných předmětů (oblečení, hygienické potřeby, nádobí apod.)
	Nabídka práce při odstraňování následků zemětřesení za peníze
Zničené a poškozené obytné domy	Odstraňování sutí
	Oprava domů
	Výstavba nových domů
	Poskytnutí náhradního bydlení

3.1

AKTIVITA 3

1/

Tabulka v **A 3 / PL 2** uvádí, kolik obyvatel pravděpodobně žilo v postižené oblasti v době katastrofy. V době katastrofy žilo na Haiti 9 035 536 lidí.

- Vypočtete, kolik procent obyvatel Haiti bylo následky katastrofy ohroženo.
- Vypočtete procentuální zastoupení jednotlivých věkových skupin žijících v postižené oblasti a vyplňte tabulku **A 3 / PL 2**.
- Vytvořte 3 skupiny dle věku obyvatel – děti (0–19 let), dospělí (20–60 let) a dospělí v důchodovém věku (60 a starší). Spočítejte celkový počet obyvatel ve skupinách a jejich procentuální zastoupení na celkovém počtu.

Výsledky porovnejte. Která skupina je nejpočetnější? Jaký to pravděpodobně mělo dopad na odstraňování a řešení následků katastrofy? Pokud vám to čas dovolí, prodiskutujte, jaký dopad měla podle vás katastrofa na jednotlivé věkové kategorie.

2/

Na serveru periodika Respekt bylo k 31. 1. 2010 uveřejněno:

„Těžká bilance zemětřesení na Haiti ještě není zdaleka uzavřená, přesto je namístě shrnout si nejhorší přírodní pohromu v dějinách západní polokoule v číslech. Nalezeno a pohřbeno bylo zatím 112 tisíc mrtvých, odhady celkového počtu obětí však stále kolísají mezi 150 a 300 tisíci. Za dva týdny záchranáři ze sutin vyprostili jen 136 živých lidí. Zhruba milion Haitanů nemá střechu nad hlavou. Dva miliony lidí budou podle OSN minimálně rok záviset na potravinové pomoci. Tři a půl z celkových devíti milionů obyvatel karibské země bylo otřesy půdy nějak zasaženo na svém zdraví a majetku. Zřítlo se 90 procent škol hlavního města Port-au-Prince.“

Posudte, jaký dopad bude mít zřícení 90 % škol v hlavním městě Port-au-Prince na jeho obyvatele.

3/

Zpráva OSN ze 16. 3. 2010 uvádí, že počet obětí na životech je 222 570 a dalších 310 000 lidí bylo zraněno. Vypočtete, kolik procent obyvatel Haiti bylo zemětřesením postiženo na zdraví. Pro výpočet použijte odhad počtu obyvatel k 1. 1. 2010, který činil 9 035 536 lidí. Zaokrouhlete na dvě desetinná místa.

4/

Na ministerské konferenci 25. ledna 2010 prezident Haiti prohlásil, že vláda Haiti považuje za prioritní oblasti humanitární pomoci zabezpečení potravin a přístřeší pro postižené. Protože se blíží období dešťů, je nutné rychle zabezpečit 200 000 rodinných stanů pro dočasné bydlení lidí, kteří přišli o střechu nad hlavou.

- Kolik dnů uplynulo od zemětřesení ke dni konání konference?
- Spočítejte, kolika lidem je možné poskytnout střechu nad hlavou ve 49 577 stanech pro dvě osoby, 35 877 pro tři osoby, 62 643 pro čtyři osoby a 55 475 pro pět osob.
- Charita ČR se rozhodla koupit stany z finančních prostředků darovaných veřejností na konto Pomoc obětem zemětřesení Haiti. Pro tento účel určila 255 000 Kč. Jelikož stany v dostatečné kvalitě nebylo možné koupit na Haiti, nakoupily se stany v ČR a na Haiti byly dopraveny. Z rozpočtu bylo určeno 17 % na dopravu a zbytek na nákup stanů. Kolik stanů pro pět osob se nakoupilo, když cena stanu byla 5 399 Kč?

Nechte žáky, aby si prohlédli tabulky následků, které zpracovali na začátku hodiny. Chtěli by něco doplnit nebo změnit?

Na konferenci prezident požádal o 36 milionů dávek jídla připraveného k okamžité spotřebě. Toto jídlo bude pro 1,5 milionu lidí na 15 dnů.

a) Kolik dávek denně lidé dostanou? Dostane se na všechny stejně?

b) Charita ČR má k dispozici 235 000 Kč. Oslovila dva místní dodavatele. Dodavatel A nabídl jedno jídlo za 16,50 Kč (po přepočtu z USD) a dodavatel B za 18,90 Kč (po přepočtu z USD). Kolik dávek jídla by mohla Charita ČR nakoupit od dodavatele A a kolik od dodavatele B?

Caritas Internationalis se v humanitární pomoci zaměřuje na zabezpečení potravin a základních prostředků nezbytných pro život. Vypočtete, kolik peněz bude potřeba na zabezpečení zboží uvedeného v **A 3 / PL 3**. Výsledek vyjádřete v USD i v Kč.

5 min.

Pětílístek

- Každý za sebe si shrne to, co se dozvěděl o následcích zemětřesení metodou pětílístku.

Do 1. řádku napište „zemětřesení“.

Do 2. řádku dvě přídavná jména popisující následky zemětřesení.

Do 3. řádku tři slovesa spojená s následky zemětřesení.

Do 4. řádku větu o čtyřech slovech popisující vaše pocity vážící se k následkům zemětřesení.

Do 5. řádku jedno slovo, nejčastěji podstatné jméno, které rekapituluje podstatu námětu.

Vyzvěte dobrovolníky, aby přečetli před třídou, co napsali do pětílístku.

zemětřesení

DOMÁCÍ ÚKOL

- Rozdejte žákům **A 3 / PL 4** – Výpočet energetického příjmu potravin.
- Za domácí úkol jim zadejte, aby si zaznamenali do tabulky v **A 3 / PL 4** druh a množství všeho, co sní a vypijí v rámci jednoho dne.
- Následně pomocí kalorických tabulek vypočítají svůj energetický příjem za den. K výpočtu lze použít kalorické tabulky na www.kaloricketabulky.cz nebo www.lucy.cz/energeticke-tabulky.
- Svůj energetický příjem potravin žáci porovnají s potravinovou pomocí, která činí 2 100 kcal/osoba/den. Pocity ze srovnání obou hodnot popíší žáci v několika větách.

Pracovní list 1

ZEMĚTŘESENÍ

3.1

AKTIVITA 3

[illegible]

Pracovní list 1

ZEMĚTŘESENÍ

[illegible]

Pracovní list 2

ODHADOVANÁ POPULACE ŽIJÍCÍ V NEJPOSTIŽENĚJŠÍCH OBLASTECH

Věk	Ženy	Muži	Celkem	% dle věku
0–4	245 761	249 748	495 509	
5–9	229 217	233 383	462 600	
10–14	227 789	232 638	460 427	
15–19	212 295	216 404	428 699	
20–24	184 894	187 637	372 531	
25–29	151 778	152 643	304 421	
30–34	123 002	123 615	246 617	
35–39	104 249	107 127	211 376	
40–44	92 292	95 414	187 706	
45–49	80 604	80 168	160 772	
50–54	64 335	57 783	122 118	
55–59	48 505	36 400	84 905	
60–64	37 088	23 548	60 636	
65–69	30 769	18 372	49 141	
70–74	23 349	14 146	37 495	
75–79	14 311	9 858	24 169	
80–84	6 871	5 302	12 173	
85–89	2 086	1 542	3 628	
90–94	65	247	612	
95–99	47	26	73	
100+	3	2	5	
Celkem	1 879 611	1 846 004	3 725 615	

(13. ledna 2010 dle wikipedia.org)

Pracovní list 3

ROZPOČET NA NÁKUP ZBOŽÍ

3.1

AKTIVITA 3

	Cena za kus v USD	Cena za kus v Kč	Počet kusů	Cena celkem v USD	Cena celkem v Kč
Rýže – 125 kg	26		300		
Fazole – 125 kg	26		230		
Olej – 1 galon	8		368		
Tablety čistící vodu	2		2 600		
1 kompletní sada oblečení	188		375		
1 pár bot	75		500		
Podložky na spaní	275		600		
Přikrývky na spaní	30		600		
Prostěradlo	25		600		
Mýdlo – 250 g	10		445		
Mýdlo na praní – 200 g	8		355		
Prací pleny pro miminka	20		245		
Velký hrnec s pokličkou	73		183		
Malý hrnec s pokličkou	30		160		
Pánev	5		150		
Mísa	22		98		
Kuchyňský nůž	7		230		
Vařečka	3		190		
10litrový kanystr na vodu	22		378		
Talíř	3		1 256		
Kovová lžice	4		1 200		
Hrníček na pití	2		1 300		
Varič	133		350		
Svíčka	1		5 000		
Moskytiéra – síť proti hmyzu	21		2 000		
Sekera	19		300		
Pilka	6		250		
Sada hřebíků	25		150		
Igelit 3x3 m	63		600		
100 m pevného provazu	27		50		
Celkem	x		x		

1 USD = 18,5 Kč

1 galon = 3,79 litru

Pracovní list 4

ENERGETICKÝ PŘÍJEM POTRAVIN

V případě, že postižení humanitární katastrofou nemají žádný přístup k jídlu, měla by potravinová pomoc uspokojit jejich energetické potřeby 2 100 kcal/osoba/den.

1/ Zaznamenávejte si druh a množství všeho, co sníte a vypijete v průběhu jednoho dne. Pro záznam a výpočet si vytvořte tabulku dle obr. 1.

S použitím kalorických tabulek vypočtete svůj energetický přísun za den. K výpočtu můžete použít kalorické tabulky na www.kaloricketabulky.cz.

Druh potraviny	Zkonzumované množství	Energetická hodnota dle kalorických tabulek	Jednotka množství uváděná v kalorické tabulce	Energetická hodnota zkonsumované potraviny
Jméno:				
Den:				
Můj celkový energetický příjem:				

2/ Porovnejte svůj energetický přísun potravin a potravinovou pomoc.

Potravinová pomoc	Porovnej <, =, >	Můj energetický příjem
2 100 kcal/osoba/den		

3/ Své pocity ze srovnání obou hodnot popište v několika větách.

3.1

AKTIVITA 3

Voda

3.1

AKTIVITA 4

CÍLE

- Žák určí způsoby užití vody pro osobní potřebu.
- Žák spočítá svoji denní spotřebu vody. Najde způsoby snížení spotřeby vody.
- Na základě informací se seznámí s přístupem k vodním zdrojům lidí žijících v jiných částech světa.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Matematika a její aplikace (matematika – procenta, rovnice, grafy, geometrie)
Člověk a příroda (přírodopis, chemie)
PT VMEGS (Evropa a svět nás zajímá)
PT EV (základní podmínky života, vztah člověka k prostředí)

PODKLADY/POMŮCKY

- kalkulátor
- pravítko, trojúhelník s ryskou, kružítko, pastelky, úhloměr
- **A 4 / PL 1** – Osobní spotřeba vody

ČASOVÁ DOTACE

45 min.

EVOKACE

15 min.

Spotřeba vody

- Metodou brainstormingu nechte žáky vyjmenovat různé způsoby využití vody. Všechny nápady zapisujte na tabuli. V dalším kroku by měli žáci vybrat spotřebu vody nutnou pro osobní užití (ne veřejné ani průmysl).

Na www.ekolist.cz se uvádí, že průměrná spotřeba vody na osobu a den v roce 2010 je pro ČR 96 litrů.

PŘÍKLADY

1/

Pokuste se odhadnout, kolik litrů vody denně spotřebujete na jednotlivé činnosti. Odhady si запиšte. Následně odhady upravte dle tabulky **A 4 / PL 1** a výsledky do tabulky **A 4 / PL 1** zaznamenejte.

a) Spotřebu vody na praní prádla v automatické pračce vypočtete podle následujícího vzorce.

$$a = ((x \cdot z) / y) / 7$$

a – osobní denní spotřeba vody v litrech na praní prádla v automatické pračce
x – počet naplněných praček týdně za celou domácnost (dle skutečnosti)
y – počet členů domácnosti (dle skutečnosti)
z – spotřeba vody na 1 praní v automatické pračce (dle tabulky **A 4 / PL 1**)

b) Stejným způsobem jako vaši denní spotřebu vody na praní prádla vypočtete i vaši osobní denní spotřebu vody na mytí nádobí v myčce.

c) Určete vaši spotřebu vody na den.

UVĚDOMĚNÍ

2/

Vypočtete procentuální podíl jednotlivých činností na vaší denní spotřebě.

3/

Znázorněte vaši osobní spotřebu na jednotlivé činnosti pomocí koláčového grafu – využijte přepočet $1\% = 3,6^\circ$.

4/

Znázorněte vaši osobní spotřebu na jednotlivé činnosti pomocí sloupcového grafu (x – činnost, y – % z celkové spotřeby).

5/

Vaši denní spotřebu vody znázorněte pomocí úsečky, přičemž 1 cm odpovídá 10 litrům vody. Jak dlouhá bude úsečka znázorňující vaši celkovou denní spotřebu? Úsečku denní spotřeby vody rozdělte na díly, které budou odpovídat spotřebě vody na jednotlivé činnosti.

Informace

Ve Všeobecné deklaraci lidských práv je zakotveno právo každého člověka na zdravotně nezávadnou vodu. Voda by měla být přístupná jak fyzicky, tak finančně v dostatečném množství pro osobní použití i použití v domácnosti.

V případě humanitárních katastrof je právo na pitnou vodu ohroženo. Jedním z prioritních úkolů humanitární pomoci je zabezpečení zdravotně nezávadných vodních zdrojů. Je tomu tak z několika důvodů. Dostatečné množství zdravotně nezávadné vody je nezbytné pro prevenci smrti dehydratací, pro snížení rizika nemocí spojených s užitím vody, pro poskytnutí vody na vaření a pro další osobní i hygienické užití. Lidé postižení katastrofou jsou více náchylní k onemocněním a smrti v důsledku nedostatku vody a špatné hygieny.

Minimální množství vody, které je nezbytné pro přežití, je podle standardů pro humanitární pomoc 7,5–15 litrů na osobu a den, v závislosti na klimatických a sociálních podmínkách a kulturních zvyklostech. Na pití a jídlo se spotřebuje 2,5–3 litry, na základní hygienu 2–6 litrů a na vaření 3–6 litrů.

6/

Podle standardů pro humanitární pomoc by mělo být zabezpečeno pro každou osobu minimálně 15 litrů pitné vody na den. Mnohokrát se nedaří zabezpečit ani toto minimální množství pitné vody. Pokuste se snížit vaši osobní spotřebu na 15 litrů. Co byste vynechali?

7/

Na postiženém území bydlí rodina Fernandézů. Před katastrofou otec pracoval jako zedník, matka a děti pracovaly na poli a to, co rodina vypěstovala, prodávala na trhu. To jim umožňovalo posílat děti do školy. Všichni členové rodiny naštěstí zemětřesení přežili. Matka a dvouletý Sylvain jsou ale těžce ranění. Otec, Susan (10 let) a Pedro (7 let) vyvázli s lehčími zraněními. Rodina však přišla o střechu nad hlavou.

Otec pomáhá odstraňovat následky katastrofy (vyprošťování raněných a mrtvých, odstraňování sutin apod.). Susan (10 let) a Pedro (7 let) se starají o těžce raněné. Rodina bydlí v provizorním stanu. Některé předměty nezbytné k životu vyhrabali z ruin svého domu. Zbytek předmětů dostal otec od humanitární organizace za pomoc při odklizení sutin. Teď dostává za tuto práci peníze nezbytné na nákup jídla.

Susan musí také zabezpečit dostatek vody pro celou rodinu. Pro vodu chodí k ruční pumpě vzdálené 500 m. Cestou k pumpě jde rychlostí 4 km/h a zpátky s naplněnou nádobou rychlostí 2,5 km/h. Pokaždé musí čekat asi 15 minut ve frontě. Jeden člen domácnosti spotřebuje každý den 15 litrů vody.

a) Kolik členů má rodina Fernandézů? Kolik litrů vody potřebuje rodina Fernandézů na den?

b) Susan chodí pro vodu s nádobou ve tvaru válce. Poloměr podstavy válce je 12 cm a jeho výška je 25 cm. Kolik vody se vejde do nádoby, když platí, že $1 \text{ dm}^3 = 1 \text{ l}$?

c) Kolikrát za den musí jít Susan pro vodu?

d) Kolik času jí zabere jedna cesta pro vodu? Výsledek převedte a zaokrouhlete na minuty. Kolik času tráví denně nošením vody?

e) Před zemětřesením Susan chodila pro vodu k pumpě, kterou měli vzdálenou 300 metrů od domu. Čekací doba byla stejná. O kolik se zvýšil čas, který musí věnovat denně nošení vody?

Jak se změnil život Susan a její rodiny v důsledku zemětřesení?

f) Porovnejte vaše životní podmínky se životními podmínkami Susan v souvislosti s přístupem k pitné vodě.

Výsledky a postup můžete zkontrolovat najednou v celé třídě nebo nechat žáky, aby si řešení překontrolovali ve skupinách. V případě, že jsou jejich výsledky a postupy rozdílné, pokusí se žáci najít správné řešení.

REFLEXE

Volné psaní (5 min.)

Vyzvěte žáky, aby 3–5 minut souvisle psali na téma Voda. Po celou dobu by neměli pero zvednout z papíru. Upozorněte je, že cílem aktivity je zaznamenat myšlenky, které se jim vybaví k tématu Voda. Gramatika není v tomto případě podstatná a nebude hodnocena. Vyzvěte dobrovolníky, aby volné psaní k tématu Voda přečetli před celou třídou.

Pracovní list 1

OSOBNÍ SPOTŘEBA VODY

3.1

AKTIVITA 4

	Spotřeba vody v litrech	Počet opakování za den	Počet spotřebovaných litrů za den	% podíl	Převod na stupně	Barevná legenda
Jedno čištění zubů – necháme-li vodu téct	4					
Jedno čištění zubů – nenecháme-li vodu téct	1					
Jedno spláchnutí WC	3–10					
Jedno umytí nádobí v myčce	7–20					
Jedno vyprání prádla v pračce	30–90					
Sprchování	30–60					
Za den pro jednu osobu na pití a vaření	7–10	x				
Jedno umytí rukou	3					
Ruční mytí nádobí pro jednu osobu za den	25	x				
Jedna minuta zalévání zahrady hadicí	35					
Koupel ve vaně	100–200					
Denní spotřeba vody celkem	x	x				

Rozvojová spolupráce

BRAINSTORMING SE ŽÁKY NA TÉMA „ROZVOJOVÉ ZEMĚ“

NEROZVINUTÝ PRŮMYSL POMOC LIDEM V NOUZI
ŠPATNÉ ŽIVOTNÍ PODMÍNKY
MONGOLSKO
TEPRVE ROZVÍJEJÍ PRŮMYSL, JSOU ZAOSTALÍ
KONGO
VELKÁ ÚMRTNOST
HIV POZITIVNÍ POMOC OD OSTATNÍCH ZEMÍ
AMERIKA POMOC
KATASTROFY
ASIE
CHOROBY
VELKÁ ČÁST AFRIKY
LEPRA
NEDOSTATEK PRÁCE, NEBO KDYŽ JI MAJÍ, DĚLAJÍ HODNĚ A DOSTÁVAJÍ MÁLO ZAPLACENO
CIZINCI
VYHLADOVĚLÍ
NEDOSTATEK VZDĚLANOSTI
SOMÁLSKO
ŽLOUTENKA
LIDÉ

TEORIE

CO JE TO ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE?

Co máme na mysli, když mluvíme o rozvoji? Rozvoj lze definovat jako proces zlepšování původního stavu, kvalitativní změnu. Nemá jen ekonomický rozměr, ale i kulturní, environmentální, sociální, politický; rozvoj ve smyslu zlepšení kvality života.

Co máme na mysli, když mluvíme o spolupráci? Pojem „rozvojová spolupráce“ zdůrazňuje aktivní roli příjemců pomoci, kdy nejsou jen pasivními příjemci, ale vstupují do projektů jako partneři.

Cílem rozvojové spolupráce je zlepšení podmínek, ve kterých lidé žijí (tedy zlepšení kvality života), a to nejen v ekonomické, ale také sociální a politické oblasti (demonkracie, lidská práva).

Zjednodušeně řečeno: někdo, kdo má prostředky (finanční nebo materiální), znalosti a příležitost, pomáhá zlepšit situaci někoho, kdo žije v horších podmínkách a postrádá dostatečné zdroje, aby mohl sám svými silami zlepšit svou životní situaci; vše se děje v dlouhodobém horizontu a s důrazem na budoucí soběstačnost a udržitelnost.

Například: nezisková organizace zaměřená na rozvoj chudých venkovských oblastí v Indii poskytne lidem na venkově podporu, aby mohli začít drobné podnikání a byli schopni si tímto způsobem zajistit obživu. Zprostředkuje jim základní znalosti a dovednosti pro podnikání (kurzy počítání, základy ekonomiky a práva podnikání, odborné znalosti pro pěstování určité plodiny nebo výroby tradičních uměleckých předmětů) a pomůže se získáním úvěru od banky, případně dotací na nákup technického zařízení.

KDO JSOU POSKYTOVATELÉ A PŘÍJEMCI?

Aktéři rozvojové spolupráce:

- vlády států
  - v roli poskytovatelů poskytují prostředky na zahraniční rozvojovou pomoc (skrze své rozvojové agentury) – zde mluvíme o zahraniční rozvojové spolupráci (viz další strana),
  - v roli příjemců rozhodují o rozdělení prostředků pomoci ve své zemi
- agentury OSN (Rozvojový program OSN, Světová potravinová organizace, Světová zdravotnická organizace)
- UNICEF (Dětský fond OSN), UNIFEM (Rozvojový fond OSN pro ženy)
- mezinárodní finanční instituce – Světová banka, Mezinárodní měnový fond a další finanční instituce
- EU – rozvojovou pomoc poskytují jednotlivé členské státy EU a současně existuje program rozvojové spolupráce celého evropského společenství, poskytovaný přes Evropskou komisi (EuropeAid)
- nevládní neziskové organizace
- veřejnost
- soukromé firmy

Zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS) nebo ODA (Official Development Assistance)

je způsob, jakým vyspělé státy pomáhají řešit problémy rozvojových zemí. Na rozdíl od humanitární pomoci, která reaguje na okamžitou potřebu, má rozvojová spolupráce řešit problémy rozvojových zemí dlouhodobě. Jedná se jak o podporu finanční a materiální (např. stavba škol, nemocnic), tak i předávání know-how (např. vzdělávání učitelů, školení porodních asistentek i státní správy).

Oproti dříve užívanému termínu rozvojová pomoc je dnes preferováno spojení rozvojová spolupráce, což má zdůraznit partnerství mezi zemí poskytovatele a příjemce při plánování i realizaci projektů.

(Zdroj: wikipedia.org)

JAKÉ JSOU ZÁSADY ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE?

- **partnerství** – úzká spolupráce s místními subjekty (vládou, místním soukromým i neziskovým sektorem i přímo s lokálními komunitami)
- **systémovost** – projekt zasazený do konkrétních potřeb a priorit dané země, případně oblasti, řešící problémy, které i místní lidé a úřady považují za důležité
- **dlouhodobá udržitelnost** – snaha o zajištění trvalé udržitelnosti dopadů daného projektu a o to, aby i po skončení projektu měly jeho konkrétní výsledky vliv na situaci na místě a byly dlouhodobě využitelné

CO KONKRÉTNĚ JE OBSAHEM ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE?

- **boj s bezprostřední chudobou** – podpora domácí produkce potravin a vody a jejich rovnoměrná distribuce; bez zajištění základních životních potřeb není možný další rozvoj
- **vzdělávání** – šíření gramotnosti, posilování učitelských kapacit a metodologie; vzdělání a přístup k informacím patří k zásadní výbavě pro úspěch v globalizovaném světě, umožňuje další rozvoj i zpomalení populační exploze
- **zdravotnictví** – zlepšení zdravotnického systému, prevence chorob a sociální pomoc infikovaným; šíření HIV/AIDS v rozvojových zemích nepředstavuje jen zdravotní problém, ale nese s sebou také velké množství sociálních problémů
- **rozvoj podnikání** – zvyšování kvalifikace, technická a odborná pomoc; podnikání představuje nový zdroj obživy
- **fyzická infrastruktura** – budování dopravních sítí, telekomunikací; infrastruktura je nutná zejména pro rozvoj podnikání, ale otázkou je, jestli má být financováno z rozvojové pomoci
- **životní prostředí** – řešení ekologických katastrof i problémů způsobených klimatickými změnami (sucho), záchrana druhů živočichů i rostlin, geologický průzkum, zalesňování atd.; mnoho aktivit v této oblasti je vedeno

snahou ochránit životní prostředí pro všechny obyvatele planety

- **energetické zdroje** – například výzkum a realizace projektů v oblasti alternativních zdrojů energie nebo hledání úspor v daných systémech
- **zlepšení postavení žen (women empowerment)** – vzdělávání žen (umožnit absolvovat základní školní docházku a další stupně vzdělávání včetně různých odborných kurzů na získání kvalifikace), osvěta na poli ženských práv (zejména boj proti násilí na ženách a diskriminaci), politická participace žen
- **demokratizace, good governance** – rozvoj oblasti dobrého vládnutí, demokratizace, transparentnost ekonomického systému jako nutného předpokladu pro celkový rozvoj

(Zdroj: Globální problémy a rozvojová spolupráce (Témata, o která se lidé zajímají), Člověk v tísni, o. p. s.)

Rozvojová země

je pojem obecně používaný k označování států, pro něž je typická nízká úroveň materiálního blahobytu. Neexistuje jediná celosvětově přijímaná definice stavu, kdy je stát „vyspělý“, a úroveň ekonomického rozvoje se také může velmi lišit v rámci skupiny rozvojových zemí. V minulosti byl kladen důraz především na hospodářský růst a míru industrializace země. Dnes patří k nejužnávanějším měřítkům Index lidského rozvoje (HDI), který zohledňuje jak ekonomické, tak sociální aspekty rozvoje.

Za rozvojovou tak bývá obvykle označována země s nízkou životní úrovní obyvatelstva, nerozvinutým průmyslem a nízkým HDI.

(Zdroj: wikipedia.org)

Majoritní/minoritní svět

Tento pojem reflektuje skutečnost, že v současnosti žije cca 80 % populace v rozvojových zemích a jen 20 % v rozvinutých zemích, proto se používá termín „majoritní svět“ (pro označení 80 % světové populace žijící v rozvojových zemích); ve většině zemí světa se zpomaluje populační růst, nicméně porodnost je stále mnohem vyšší v rozvojových zemích, takže podíl jejich obyvatel se stále zvyšuje (v roce 1950 to bylo 70 %, přes 75 % v roce 1980, v roce 2025 předpokládáno 85 %), nicméně spotřebovávají jen asi necelých 20 % světového bohatství.

Třetí svět

je označení používané pro státy světa, jež jsou považovány za ekonomicky málo rozvinuté. Rozdělení zemí na „světy“ vzniklo během studené války, kdy jim byly označovány státy, které nepatřily ani do prvního, ani do druhého světa (tj. ani mezi západní kapitalistické státy, ani země socialistického bloku). Přestože je oprávněnost označení hojně diskutována, byl termín přijat mnoha rozvojovými zeměmi, zejména členy Hnutí nezúčastněných zemí.

(Zdroj: wikipedia.org)

Jih a Sever

je nově používané označení rozlišující rozvojové země: (chudý) Jih a rozvinuté země: (bohatý) Sever. Je zde snaha o neutrální označení bez hodnoticích stanovisek, že některé země jsou méně rozvinuté, jiné více rozvinuté.

JAK VYPADÁ PROJEKT ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE?

Projekty můžeme rozdělit podle jejich zaměření nebo podle rozsahu projektu (podle objemu finančních prostředků a počtu benefitujících osob):

- **velké strukturální rozvojové projekty** – půjčky od mezinárodních finančních institucí vládám na restrukturalizaci ekonomiky
- **rozsáhlé rozvojové programy na bilaterální úrovni** mezi vyspělými zeměmi (jejich rozvojovými agenturami) a vládami rozvojových států, např. masivní finanční injekce do školství a zdravotnictví a další investice do infrastruktury, telekomunikací apod.
- **menší rozvojové projekty realizované nevládními organizacemi** – konkrétní práce s místními komunitami a posilování vlastních schopností místních obyvatel; např. podpora malého podnikání, rozvoj školství prostřednictvím výstavby škol, podpora zdravotnictví skrze budování zdravotnických zařízení a kurzů, podpora zdrojů obživy apod.

ÚSKALÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

Účinnost pomoci

Finanční objem rozvojové spolupráce ne vždy koresponduje s jejím kvalitním využitím. Toto si uvědomili zástupci rozvinutých i rozvojových zemí, a proto se v roce 2005 konalo v Paříži fórum vysokých představitelů těchto států a mezinárodních organizací. Výsledkem několikadenního jednání se stala Pařížská deklarace o účinnosti pomoci.

Jejími hlavními body jsou:

- **Vlastní řešení:** Rozvojové země si určí vlastní strategii rozvoje, snižování chudoby a korupce. Dále zkvalitní své instituce a skrze ně budou poté dotovány konkrétní projekty tak, aby bylo zajištěno, že investice skutečně jdou do udržitelného rozvoje.
- **Angažovanost místních institucí:** Rozvinuté země se zavázaly k využívání institucí rozvojových zemí v největší možné míře. Při monitorování, přerozdělování a kontrole poskytnuté pomoci by měly hrát hlavní roli taktéž domovské instituce, avšak pokud jejich kvalita není dostatečná, budou oba státy spolupracovat na jejím zlepšení.
- **Harmonizace:** Dárcovské státy se zavázaly ke zjednodušení, zprůhlednění a koordinaci projektů poskytované pomoci tak, aby se v nich mohly instituce zemí přijímajících rozvojovou pomoc co nejlépe orientovat.
- **Zaměření na výsledky:** Výrazně větší pozornost bude věnována efektivitě pomoci. Dárci i rozvojové země se zaměří na výsledky, které po poskytnutí pomoci sociálně-ekonomická situace vykazuje.
- **Vzájemná zodpovědnost:** Oba partneři, dárci i příjemce rozvojové pomoci, jsou zodpovědní za výsledky, kterých bylo dosaženo.

Korupce

Významný faktor, který velmi negativně ovlivňuje snad všechny formy a efektivnost poskytované pomoci, je korupce. Pokud má být rozvojová spolupráce efektivní, musí se nutně dostat k těm nejchudším, což v minulosti nebylo pravidlem. Dnes se již daří s korupcí bojovat daleko úspěšněji. Napomáhá tomu širší obecné povědomí o dárcovských i partnerských zemích. Také větší transparentnost a zjednodušení podpůrných projektů zvyšuje šance chudých lidí jich dosáhnout. Stále však bohužel existují země, kde se pomoc na potřebná místa nedostává, a když ano, tak ve velmi omezeném množství.

Kritika rozvojové spolupráce

Kromě mnoha příznivců má ODA také své kritiky. Nepanuje totiž shoda, zda přispívá k ekonomickému růstu daných zemí. Již od šedesátých let je účinnost ODA opakovaně zpochybňována různými ekonomickými přístupy. Někteří považují ODA za neefektivní, jiní ji vidí jako plýtvání penězi daňových poplatníků. Část kritiků dokonce ODA obviňuje z toho, že skutečný rozvoj brzdí. Navzdory tomu však zůstává hlavním způsobem pomoci vyspělých států.

(Zdroj: Background report. Valné shromáždění (GA) – Oficiální rozvojová pomoc (ODA). Pražský model spojených národů.)

7. Životní prostředí

snížit na polovinu počet lidí, kteří nemají přístup k pitné vodě, zlepšit životy lidí ve slumech a prosazovat respektování životního prostředí

8. Světové partnerství pro rozvoj

propagovat větší spolupráci mezi státy, s důrazem na spravedlivé podmínky pro chudé země v oblasti obchodu, pomoci, dluhů, nových technologií atd.

3.2

Rozvojové cíle tisíciletí – Millennium Development Goals (MDGs)

V září roku 2000 se na Summitu tisíciletí všech 189 členských států OSN spolu s Vatikánem a Švýcarskem zavázalo k celosvětovému odstranění extrémní chudoby, jejích příčin a následků, a to do roku 2015.

Základní osnovou se stalo 8 rozvojových cílů rozpracovaných do osmnácti úkolů (přesný seznam cílů a úkolů viz pracovní list k aktivitě 4: „Rozvojové cíle tisíciletí“).

1. Chudoba a hlad

snížit počet lidí, kteří žijí z méně než 1 dolaru na den, na polovinu

2. Základní vzdělání

všechny děti dokončí základní vzdělání

3. Rovnost pohlaví

stejný poměr chlapců a dívek na všech stupních vzdělávání

4. Dětská úmrtnost

snížit o dvě třetiny úmrtnost dětí do věku pěti let

5. Zdraví matek

o tři čtvrtiny snížit počet žen, které zemřou při porodu

6. HIV/AIDS, malárie a další nemoci

zastavit šíření HIV/AIDS, malárie a dalších závažných nemocí

Rozvojová spolupráce

CÍLE

- Na základě informací se žáci seznámí s obsahem Rozvojových cílů tisíciletí.
- Žáci poznají rozsah globálních problémů, jejich propojenost a dopad na životy lidí.
- Žáci jsou seznámeni s obsahem rozvojové spolupráce a rozumí jejímu významu jako jednomu ze způsobů řešení globálních problémů.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Matematika a její aplikace (matematika – procenta, práce s daty, grafy, rovnice, poměr, zlomky)
Výchova ke zdraví
Výchova k občanství
Zeměpis
PT VMEGS (Evropa a svět nás zajímá)
PT EV (Základní podmínky života)

PODKLADY/POMŮCKY

- archy papíru formátu velikosti minimálně A3, fixy, pastelky
- kalkulátor
- rýsovací potřeby na tvorbu grafů (kružítka, úhloměr, trojúhelník s ryskou)

ČASOVÁ DOTACE

90 min.

EVOKACE

15–20 min.

Brainstorming (5 min.) – realizovat dle uvážení

- V plénu třídy nechte žáky, aby formou brainstormingu vyjmenovali problémy lidstva celosvětového charakteru.
- Na tabuli napište nadpis Globální problémy a pod něj zaznamenejte všechny nápady. Po vyčerpání všech nápadů se zeptejte, jestli všichni s tím, co je napsáno na tabuli, souhlasí, případně výsledky brainstormingu zkorigujte.
- U starších žáků je možné brainstorming vynechat a přejít rovnou k myšlenkové mapě.

Myšlenková mapa (15 min.)

- Žáky rozdělte do skupin po třech. Do každé skupiny rozdejte jeden arch papíru o minimální velikosti A3. Doprostřed papíru si žáci napíší globální problémy a kolem napíší ty, které byly zmíněny v brainstormingu, nebo ty, které je napadnou. Jednotlivé globální problémy spolu souvisí a žáci tyto souvislosti vyznačí tak, že jednotlivé problémy spojí.
- V dalším kroku žáci zakroužkují ty problémy, o kterých si myslí, že mají nebo mohou mít dopad na jejich život.
- Potom, co všechny skupiny dokončí svoje myšlenkové mapy, se zeptejte žáků, jaké vazby mezi jednotlivými problémy objevili. Pokračujte s následujícími otázkami:

Jaký dopad má propojenost/provázanost globálních problémů na jejich řešení?
Které globální problémy mohou mít dopad na naše životy?
Jak by se daly globální problémy vyřešit?

UVĚDOMĚNÍ

Příklad myšlenkové mapy

60 min.

Shrňte předcházející diskusi a objasněte žákům význam rozvojové spolupráce jako způsob řešení některých globálních problémů. Vysvětlete jim význam Miléniové deklarace – Rozvojových cílů tisíciletí.

Informace

Globální problémy mají celosvětový charakter. Tzn. že mají nebo mohou mít dopad na životy kteréhokoliv člověka na světě. Jejich řešení by tedy mělo být v zájmu nás všech bez ohledu na to, odkud pocházíme a jestli se nás přímo dotýkají nebo ne. Paradoxem je, že nejsilnější dopady globálních problémů pociťují lidé z rozvojových zemí a většinu finančních prostředků, které by je pomohly vyřešit, mají rozvinuté země.

Jednou z forem, jak rozvinuté země reagují na dlouhodobé problémy rozvojových zemí, je rozvojová spolupráce. Je zaměřena na ekonomický růst rozvojových zemí, potlačování chudoby, hladu a nemocí, zavádění struktur dobrého vládnutí (například odpor proti diktátorským a zkorumpovaným vládám), propagaci rovnosti, lidských práv a demokracie. Přispívá k ochraně přírodních zdrojů podporou udržitelného rozvoje v zemích globálního Jihu.

Dosažení takto stanovených cílů je možné pouze tehdy, když rozvojové země a dárcovské země ze Severu pracují společně. Rozvoj v tomto smyslu zahrnuje také vybudování globálního partnerství a spolupráce pro rozvoj. Jak dárcovské země na Severu, tak i rozvojové země mají zodpovědnost za tento rozvojový proces.

Argumentů, proč poskytovat rozvojovou spolupráci, je více. Uvedeme některé z nich:

- „Je správné poskytovat pomoc lidem, kteří se ocitnou v nouzi, nebo lidem, kteří žijí v horších podmínkách než my.“
- „Z dlouhodobého hlediska je to pro nás výhodné, protože tím přispíváme k prevenci konfliktů, mezinárodního terorismu, nelegální migrace a poškozování životního prostředí.“

Miléniová deklarace – Rozvojové cíle tisíciletí

Na tom, že rozvojová spolupráce má svůj význam, se shodlo 191 států, které podepsaly v září 2000 tzv. Miléniovou deklaraci neboli Rozvojové cíle tisíciletí. Tento dokument obsahuje 8 konkrétních cílů v oblasti rozvoje a odstraňování chudoby, jejichž naplnění do roku 2015 by výrazně pomohlo v boji proti chudobě, při odstraňování nerovnosti ve světě a k udržitelnému rozvoji.

1. Odstranit extrémní chudobu a hlad
2. Dosáhnout základního vzdělání pro všechny
3. Prosazovat rovnost pohlaví a posílit postavení žen
4. Snížit dětskou úmrtnost
5. Zlepšit zdraví matek
6. Zamezit šíření HIV/AIDS, malárie a tuberkulózy
7. Zajistit trvalou udržitelnost pro životní prostředí
8. Posilovat světové partnerství pro udržitelný rozvoj

Rozvojové cíle tisíciletí

- Žáci pracují individuálně. Při výpočtech použijte následující údaje o celosvětové populaci. Údaje jsou v miliardách.

1980	1990	1995	1998	2000	2005	2010	2015	2020
4,4	5,3	5,7	5,9	6,1	6,5	6,9	7,2	7,7

1/

Narýsujte spojnicový graf vyjadřující růst populace od roku 1980 do roku 2020. Na osu X vyznačte jednotlivé roky, na osu Y výši populace v miliardách. Slovy popište vývoj světové populace.

2/

Jedním z rozvojových cílů tisíciletí je snížit mezi lety 1990–2015 počet lidí žijících pod hranicí extrémní chudoby (jako výchozí ukazatele se používají statistiky z roku 1990).

Za extrémně chudého se považuje člověk, který měl na uspokojení životních potřeb méně než 1 USD na den (v současnosti je to již 1,25 USD na den).

- a) V letech 1990–2005 se snížil počet lidí žijících pod hranicí chudoby z 1,8 miliardy na 1,4 miliardy. Vypočítejte, ke kolikaprocentnímu poklesu došlo. Předpokládá se, že tento pokles bude pokračovat a dle odhadů Světové banky bude žít v roce 2015 pod hranicí extrémní chudoby 920 milionů lidí.

Kolik procent celosvětové populace tvoří lidé žijící pod hranicí chudoby v letech 1990, 2005 a 2015? Výsledky porovnejte. Údaje o celosvětové populaci viz tabulka.

b) V roce 1990 bylo na celém světě 1,8 miliardy lidí extrémně chudých. V roce 2006 Světová banka prognózovala pro rok 2015 počet extrémně chudých ve výši 920 milionů. V důsledku ekonomické krize se dostalo v roce 2010 pod hranici extrémní chudoby dalších 64 milionů lidí. Upravte prognózu o následky ekonomické krize. Kdyby nedošlo k ekonomické krizi, bylo by možné snížit extrémní chudobu mezi lety 1990–2015 o polovinu?

3/

V roce 1990 trpělo hlady přibližně 817 milionů lidí. S využitím údajů z tabulky vypočtete, kolik procent světové populace trpělo hlady.

a) V roce 2000 trpělo hlady 800 milionů lidí. O kolik procent se snížil počet hladovějících od roku 1990?

b) Počet hladovějících v roce 2000 odpovídal 17 % populace rozvojových zemí. Kolik lidí žilo v roce 2000 v rozvojových zemích? Vypočtete, kolik procent celosvětové populace žilo v rozvinutých zemích a kolik v rozvojových.

c) Cílem rozvojového cíle č. 1 je snížit mezi roky 1990–2015 počet lidí trpících hladem o polovinu. Vypočítejte maximální počet hladovějících, aby byl cíl dosažen. Kolik by to činilo procent z celkové populace v roce 2015?

d) V roce 2007 trpělo hlady 923 milionů lidí. Dá se předpokládat, že se cíl 1 povede do roku 2015 naplnit? Zamyslete se nad tím, jaké důsledky má nedostatek jídla pro život lidí.

4/

Bývalý generální tajemník OSN Kofi Annan řekl, že chudoba začíná porušováním práva dítěte na vzdělání. I když právo na vzdělání je zakotveno ve Všeobecné deklaraci lidských práv, až 100 milionů dětí (celosvětově) nemělo v roce 2005 přístup k základnímu vzdělání. Cílem je zajistit, aby do roku 2015 dívky i chlapci kdekoli na světě dokončili základní školu.

a) Ze 100 milionů dětí, které neměly v roce 2005 přístup k základnímu vzdělání, jich bylo až 97 % z rozvojových zemí, z toho 60 % bylo dívek. Vypočítejte počet dívek a kluků z rozvojových zemí, kteří neměli v roce 2005 přístup k základnímu vzdělání.

b) Nepoměr existuje i mezi dětmi žijícími na vesnicích a ve městech, v neprospěch dětí z venkova. Zamyslete se nad důvody nerovného přístupu ke vzdělání (město–venkov, dívky–chlapci).

Informace

Příčin, proč nemají všechny děti přístup k základnímu vzdělání, je hned několik:

- Základní vzdělání není všude bezplatné nebo povinné.
- Vysoké náklady na vzdělání (školné, učební pomůcky, uniformy, případně příspěvky na provoz školy).
- Nutnost, aby děti pracovaly nebo pomáhaly s provozem domácnosti.
- Na venkově mohou být školy příliš daleko.
- U dívek se předpokládá, že se vdají a budou se starat o rodinu a domácnost.
- Pověry, že vzdělaná dívka má menší šanci se dobře vdát.

Aby se povedlo 2. cíl do roku 2015 naplnit, musely by v roce 2009 nastoupit do škol všechny děti ve věku odpovídajícímu základní školní docházce. V roce 2008 jich ještě 69 milionů nemělo přístup ke vzdělání. Velkým problémem zůstává také dokončení školní docházky. Nejproblematictější regiony jsou subsaharská Afrika a jižní Asie.

(Zdroj: www.un.org/millenniumgoals/pdf/MDG_FS_2_EN.pdf)

5/

V roce 2008 umělo číst a psát 83,4 % dospělé populace. V absolutních číslech bylo 796 164 564 dospělých negramotných.

- Vypočítejte, kolik dospělých žilo na světě v roce 2008.
- V roce 2008 neumělo číst a psát 285 588 034 mužů a 510 576 530 žen. Hodnoty zaokrouhlete na miliony a porovnejte.
- Uveďte důvody, proč o tolik více žen než mužů neumí číst a psát.

6/

V rozvinutých zemích byla v roce 2008 gramotnost dospělé populace 99 %. Celkově neumělo číst a psát 8 358 409 dospělých. V rozvojových zemích bylo 78,9 % dospělých gramotných a 787 806 155 dospělých neumělo číst a psát.

- Porovnejte počet dospělých žijících v roce 2008 v rozvinutých zemích a v rozvojových zemích.
- Počty negramotných v rozvojových a v rozvinutých zemích zaokrouhlete na miliony a porovnejte.
- Zamyslete se nad důvody, proč tolik lidí z rozvojových zemí neumí číst a psát. Jaký to má dopad na jejich životy a na ekonomiku zemí?

7/

Podle statistických průzkumů v rozvinutých zemích vydělávají ženy 80 % mužského výdělku.

- O kolik hodin déle by musely ženy měsíčně pracovat, aby si vydělaly tolik co muži? Fond pracovní doby za měsíc je 168 hodin.
- V rozvojových zemích si ženy vydělají průměrně dokonce jen 50 % mužského výdělku. Předpokládejme 10hodinovou pracovní směnu (v rozvojových zemích jsou delší pracovní směny než v zemích rozvinutých. Někdy se jedná dokonce o 12-14hodinové směny). Je reálné, aby si ženy vydělaly to co muži, kdyby pracovaly déle?
- Jaké důsledky má na život žen skutečnost, že vydělávají méně než muži? Neopomeňme, že většinou jsou to ženy, kdo se stará o děti. Dalším faktem je, že ženy stráví při neplacené práci (péče o rodinu, domácnost) dvakrát více času než muži. Také chudých žen je dvakrát více než chudých mužů. Mají ženy šanci tuto situaci změnit? Jak?
- V roce 2008 nastoupili na základní školu dívky a chlapci v poměru 96:100, na střední školu 95:100. Jen 20 % žen je v regionech jižní a západní Asie a severní Afriky zaměstnaných jinde než v zemědělství. Celosvětově podíl žen v parlamentu dosáhl 19 % v roce 2010. Je šance dosáhnout rovnosti žen a mužů ve všech oblastech života? Uveďte důvody pro svoji odpověď.

Čtvrtým cílem je snížit úmrtnost dětí mezi lety 1990–2015 o dvě třetiny. V roce 1990 zemřelo 100 dětí do 5 let na 1 000 narozených.

- Vyjádřete poměrem a v procentech úmrtnost dětí do 5 let v roce 1990.
- V roce 2008 se snížila úmrtnost dětí o 28 % v porovnání s rokem 1990. Kolik dětí z 1 000 narozených přežilo svoje 5. narozeniny v roce 2008?
- V subsaharské Africe zemře jedno dítě ze sedmi dříve, než dovrší 5. rok života. Vyjádřete dětskou úmrtnost v procentech.

Pátým rozvojovým cílem je zlepšit zdraví matek. Jeden z kroků, jak tohoto cíle dosáhnout, je snížit mateřskou úmrtnost o tři čtvrtiny mezi lety 1990–2015. Mateřskou úmrtností se rozumí všechny příčiny úmrtí spojené s těhotenstvím a porodem. Faktem zůstává, že většině těchto úmrtí by se dalo s dostupnou zdravotní péčí zabránit.

- V roce 1990 byl celosvětový průměr úmrtí 430 na 100 000 porodů. Kolik úmrtí by mělo připadat na 100 000 porodů koncem roku 2015, aby byl 5. cíl dosažen? K jakému snížení by mělo dojít průměrně za rok?
- V roce 2005 se počet úmrtí snížil na 400 na 100 000 porodů. Jsme na cestě dosáhnout 5. cíl za předpokladu, že snižování bude probíhat stejným tempem?

V roce 1996 se nakazilo virem HIV 3,5 milionu lidí (nejvyšší roční přírůstek nakažených) celosvětově. V roce 2008 to bylo 2,7 milionu. Ke kolikaprocentnímu poklesu přírůstku došlo v období 1996–2008?

- V České republice v roce 1996 přibylo 11 nových případů nakažení HIV/AIDS a v roce 2008 přibylo 27 nových případů. Porovnejte procentuální vývoj ročního přírůstku nakažených v ČR a ve světě v obou letech.
- Jedním ze způsobů, jak zabránit šíření HIV/AIDS, je informovat o způsobu šíření nemoci. Víte, jakým způsobem se nemoc přenáší a jak se dá proti ní chránit? V rozvojových zemích nemá potřebné informace o nemoci HIV/AIDS a způsobu přenosu až 66 % mužů a 80 % žen.

Od roku 1990 do roku 2009 získalo přístup k pitné vodě 1,7 miliardy lidí. V roce 2009 nemělo pořád ještě 884 milionů lidí přístup k pitné vodě. Kolik lidí nemělo v roce 1990 přístup k pitné vodě? Vypočítejte procento populace, která neměla přístup k pitné vodě v roce 1990 a v roce 2009, když v roce 1990 žilo na světě 5,3 miliardy lidí a v roce 2009 6,8 miliardy lidí.

Podpisem Miléniové deklarace se rozvinuté země zavázaly odvádět na pomoc rozvojovým zemím 0,7 % HNP. V roce 2009 odváděly rozvinuté země průměrně 0,31 % HNP. ČR odvedla v roce 2009 dokonce jen 0,11 % HNP. Jaký má dopad nedostatek finančních prostředků na dosažení rozvojových cílů tisíciletí a tím i eliminaci negativních dopadů globálních problémů na životy lidí?

Skupinová práce

- Žáci se vrátí do původních skupin, ve kterých zpracovávali myšlenkové mapy. Nechte je navrhnout konkrétní způsoby užití finančních prostředků pro dosažení rozvojových cílů tisíciletí.
- V plénu třídy rozeberte jednotlivé způsoby užití finančních prostředků a zamyslete se nad tím, jak by pomohly k řešení jednotlivých globálních problémů.
- Závěrem shrňte, kterých problémů, jež mají vliv i na naše životy, se způsob řešení dotkl. Např. pro boj s malárií – cíl č. 6 – je účinné koupit a distribuovat moskytiéry. Snížení počtu nemocných malárií se odrazí nejen v oblasti výskytu nemoci, ale i na počtu chudých lidí (zdravý člověk je spíše schopen zajistit dostatek prostředků pro život), na vzdělání, na růstu životní úrovně apod.

Individuální práce

- Pokud máte dostatek času, nechte žáky doplnit následující větu:
ČR by měla/neměla přispívat na rozvojovou spolupráci, protože...

Indonésie – Aceh

CÍLE

- Žáci se seznámí s konkrétními projekty humanitární pomoci a rozvojové spolupráce organizace Charita ČR.
- Na základě informací o projektech poznají význam solidarity a spolupráce v mezinárodním měřítku.

VZDĚLÁVACÍ OBOR/ PRŮŘEZOVÉ TÉMA

Matematika a její aplikace
(matematika – procenta, převody jednotek, grafy, rovnice)
Výchova k občanství
Zeměpis
PT VMEGS (Evropa a svět nás zajímá)
PT EV (Základní podmínky života)

PODKLADY/POMŮCKY

- Politická mapa světa
- **A 6 / PL 1** – Aceh – text
- **A 6 / PL 2** – fotografie
- kalkulátor
- pastelky
- rýsovací potřeby na tvorbu grafů – úhloměr, kružítko, trojúhelník s ryskou

ČASOVÁ DOTACE

90 min.

EVOKACE

20 min.

Aceh – text

- Rozdejte žákům **A 6 / PL 1**. Dejte jim 10 minut na přečtení textu a zamyšlení se, co znamenají zvýrazněné pojmy. Po individuální práci rozeberte se žáky obsah textu pomocí následujících bodů/úkolů pro žáky.
- Dobrovolník ukáže na mapě světa, kde se nachází Indonésie a kde leží provincie Aceh.
- Vysvětlíte zvýrazněné pojmy.
- Zamyslete se nad důvody, proč do provincie Aceh směřovala humanitární pomoc a proč zde mezinárodní organizace pokračují s rozvojovou spoluprací.
- Pokuste se odhadnout, které oblasti se humanitární pomoc a rozvojová spolupráce v tomto regionu snaží rozvíjet.

1/

„Bezprostředně po zemětřesení a vlnách tsunami byl do Indonésie vyslán tým expertů Caritas Internationalis, který připravil projekt společné okamžité pomoci, v jehož rámci byla již poskytnuta pomoc ve výši 25 milionů dolarů (USD). Česká Charita do společného projektu přispěla částkou 3,6 mil. Kč.“ Směnný kurz k 1. 1. 2005 byl 22,365 USD/CZK. Caritas Internationalis sdružuje 165 národních organizací, jednou z nich je Charita ČR.

a) Vypočítejte příspěvek Charity ČR v USD a podíl příspěvku Charity ČR na společném projektu. Podíl vyjádřete v %.

b) Předpokládejme, že všechny národní organizace Caritas Internationalis přispěly na společný projekt rovným dílem. Určete výši průměrného příspěvku a porovnejte ji se skutečným příspěvkem Charity ČR.

2/

K 1. 1. 2005 žilo v ČR 10 220 577 obyvatel. Věkové složení obyvatel bylo následující:

Věk	Počet lidí v ČR
0–14 let	1 526 946
15–64 let	7 259 001
65 let a více	1 434 630

Díky solidaritě lidí vynesla sbírka pro Indonésii v ČR v roce 2005 33 milionů Kč. Začátkem února 2005 odletěl do Acehů tým odborníků, kteří monitorovali situaci přímo na místě. Brzy poté Charita ČR v Acehů otevřela stálou kancelář a začala uskutečňovat vlastní projekty.

a) Údaje o přispěvatelích a výši příspěvků nejsou dostupné. Vypočítejte pomocí rovnice o jedné neznámé, kolik by musel průměrně přispět Charitě ČR každý člověk žijící v ČR v produktivním věku, aby se nasbíralo 33 milionů korun.

b) Vypočítejte pomocí rovnice o jedné neznámé, kolik by musel přispět Charitě ČR každý člověk žijící v ČR v produktivním a důchodovém věku, aby se nasbíralo 33 milionů korun.

c) Předpokládejme, že na sbírku pro Indonésii postiženou vlnou tsunami pro Charitu ČR přispěl každý 5. člověk produktivního a důchodového věku žijící v ČR. Kolik by byl průměrný příspěvek? Vyjádřete rovnici a vypočítejte.

d) Kolikrát by se musel zvýšit příspěvek (v porovnání s bodem c), kdyby přispíval každý 15. člověk produktivního a důchodového věku žijící v ČR, aby se vybral stejný obnos. Odhadněte a vysvětlete. Porovnejte výsledky výpočtů c) a d). Jedná se o přímou, nebo nepřímou úměrnost?

Obnova vesnic

3/

„V několika vesnicích začínáme stavět 150 nových domků z přírodních materiálů. V Indonésii je velkým problémem nelegální těžba dřeva, proto bude hlavním materiálem hlína zpevněná kokosovým vláknem. Výstavba domů je spojena s řešením odpadního systému a s širší podporou komunity.“ Průměrný počet členů jedné rodiny je 4,9. Vypočítejte, kolik lidí získá nové bydlení, když jsou domky navrženy pro jednu rodinu.

Ve výroční zprávě Charity ČR z roku 2007 je uvedeno, že bylo dokončeno a odevzdáno 88 domků ve třech vesnicích v provincii Aceh. Vypočítejte, kolik lidí přibližně získalo nové bydlení v roce 2007 díky spolupráci s organizací Charita ČR (průměrný počet členů jedné rodiny v Indonésii je 4,9)?

Podpora obnovy zdrojů obživy a vesnických komunit

Informace

Obnova nejhůře postižených oblastí v indonéské provincii Aceh potrvá desítky let. Vlna tsunami zničila mimo jiné více než tři čtvrtiny všech soukromých živností, stejné množství zemědělské půdy a 95 % všech rybářských lodí v provincii Aceh. Obnova zdrojů obživy zdejších obyvatel je proto jednou z priorit Charity ČR. V zemědělské části projektu dodává Charita ČR zemědělcům osivo a semena, zemědělské nástroje a stroje, organizuje poradenství a pomoc při prodeji vypěstovaných produktů.

5/

V oblasti Aceh Jaya distribuovala Charita ČR 250 kusů sazenic kokosové palmy. Předpokládejme, že pravděpodobnost, že se sazenice ujmou a začnou plodit, je 77 %. Na jedné kokosové palmě se urodí 50–70 ořechů ročně. Vypočítejte průměrnou úrodu ořechů (v kusech) na jedné palmě a předpokládaný roční výnos (v kusech ořechů) ze sazenic od Charity ČR. Pro výpočet použijte soustavu rovnic o dvou neznámých.

6)

Zemědělská komunita zaměstnává 16 lidí. Na jejich pozemcích se nachází 23 kokosových palm, přičemž jedna kokosová palma urodí průměrně 66 kusů ořechů. Průměrná váha jednoho ořechu je 590 gramů. Šest zemědělců sklízí úrodu z palm a zbytek zemědělců nosí v nůších kokosové ořechy do skladu. Jeden zaměstnanec unese najednou 30 kg. Kolikrát se musí každý z „nosičů“ vrátit?

7/

Charita ČR distribuovala mezi zemědělce 80 kg burských oříšků vysoké kvality, jejichž výnosnost dosáhla až 20násobku. Kolik kg byla sklizeň v 1. roce? Polovina sklizně z 1. roku jde na prodej a druhá polovina se použije na osev v 2. roce. Kolik bude sklizeň v 2. roce? Kolik bude výnosnost ve 3. roce, pokud se v 2. roce polovina sklizně prodá a další se odloží na osev?

8/

Z 2,4 tuny oříšků lze osít 30 ha zemědělské půdy. Výnosnost oříšků je 20 násobná.

- Kolik kg oříšků je potřeba v 1. roce, když chtějí zemědělci osít v 2. roce 53 ha půdy a všechna sklizeň z 1. roku se použije na osev v 2. roce?
- Kolik zemědělců je potřeba v 1. roce a kolik v 2. roce, když ideální počet zemědělců na 20 ha půdy je 17?

V okrsku Sampoiniet je jedním ze zdrojů obživy pěstování rýže. Je to práce namáhavá a donedávna rodiny bojovaly s tím, aby se ze své omezené úrody dokázaly uživit alespoň třetinu roku. Díky programu zajištění obživy se místní zemědělci naučili používat nový způsob pěstování rýže, který jim umožní vypěstovat z 1 ha 8,5 tuny rýže. Starý způsob pěstování rýže jim vynášel z 1 ha 2 tuny rýže.

- Jak se změnila výnosnost pěstování rýže díky novému způsobu? O kolik procent?
- Starý způsob pěstování rýže zajistil zemědělským rodinám obživu na 4 měsíce. Na jakou část roku jim zajistí obživu nový způsob pěstování rýže? Zůstane část sklizně i na prodej?
- Kolik procent výnosu z jednoho hektaru tvoří nadbytek, který je možné prodat?

10/

Vlna tsunami zničila velké plochy mangrovových lesů. Mangrovové lesy tvoří přirozený porost 60–75 % mořských pobřeží a jsou nezbytnou součástí místního ekosystému. Také se ukázalo, že oblasti kryté mangrovovými lesy od pobřeží byly méně zničené vlnou tsunami. Součástí projektu Obnova obživy venkovských komunit je i obnova a výsadba mangrovových hájků na pobřeží. Ty tvoří ochranný zelený pás a na březích řek slouží jako podpůrný ekosystém přispívající k chovu krevet a ryb v sádkách.

- Kolik mladých mangrovových stromků je potřeba na osázení území 6,7 ha? Stromy se sází ve vzdálenosti 1 metr od sebe.
- Kolik mladých mangrovových stromků by bylo potřeba na osázení 3,5 ha, kdyby se sázely ve vzdálenosti 0,8 m?

V „Aqua“ části projektu podpořila Charita ČR stavbu plovoucích rybích sádek (dřevěných konstrukcí) a poskytla vše potřebné (rybí plůdky a krmivo, poradenství a školení pro chovatele) pro první výlov. V této části projektu se také využily nově vytvořené laguny (následkem tsunami) a zrekonstruovaly se poničené rybníky pro chov krevet. Nejprve se zpevnily hráze, pak byly dodány krevety a Charita ČR pomáhala i s následným odbytem dospělých krevet. Bylo založeno sdružení chovatele ryb a krevet, které chovatele podporuje při zahájení chovu, prodeji ryb a zajištění lepších tržních podmínek.

11/

Na stavbu plovoucích rybích sádek bylo dodáno 350 m dřevěných klád. Klády slouží na vytvoření cestiček mezi obdélníkovými částmi sádky. Jedna strana má rozměry 6 m a druhá je 4 m. Pro jednu cestičku (můstek) je nutné použít dvě klády. Sousedící obdélníkové sádky mají společnou 6metrovou stranu.

- Kolik obdélníkových částí sádky je možné vytvořit, aby došlo k maximálnímu využití dřeva? Kolik metrů dřevěných klád zůstane nevyužitých?
- Na vytvoření cestiček je potřeba koupit dřevěné desky. Šířka cestičky je 40 cm, šířka desky je 25 cm a mezera mezi deskami je 15 cm. Kolik metrů dřevěných desek je potřeba nakoupit? Cestičky drží nad vodou prázdné plastové sudy (viz fotografie **A 6 / PL 2**).
- Na jednu obdélníkovou část je potřeba nakoupit 43 m² sítě. Kolik sítí celkem je potřeba nakoupit? K celkovému množství připočítejte 26% rezervu.

Na vybudování a zpevnění hrází v lagunách je potřeba kamení. Kamenná část tvoří 67 % hráže. Šířka laguny v místě zahrazení je 27 m a hloubka vody je 2,8 m. Hráz by měla vyčnívat 80 cm nad hladinu vody a její tloušťka by měla být 75 cm. Hráz bude mít tvar kvádrů.

- Vypočítejte, kolik m^3 kamení je potřeba na výstavbu hráže.
- Vypočítejte, kolik nákladních aut doveze kamení a kolik ostatní materiál potřebný na stavbu hráže. Na korbu nákladního auta se vejde $3,1 \text{ m}^3$ materiálu.

Financování projektů v roce 2009

Charita ČR realizovala v Indonésii v Acehu několik projektů a podpora stále pokračuje. Uvedené projekty však není možné financovat pouze s vlastních zdrojů Charity ČR a ze sbírek, proto byli osloveni různí dárci s žádostí o finanční podporu. V roce 2009 byly realizovány následující projekty s uvedeným rozpočtem. Každý projekt byl financován z několika zdrojů.

Projekt	Rozpočet	Dárci
Obnova zdrojů obživy v oblastech postižených tsunami	€ 979 790,00	Caritas Espanola 46 %
		Trocaire (Irská Charita) 31 %
		Caritas France 23 %
Obnova zdrojů obživy v oblastech postižených konfliktem	€ 550 000	Caritas Espanola 45,60 %
		Cordaid (Nizozemská Charita) 18,18 %
		Caritas Italiana 36,36 %
Pomoc obětem zemětřesení v Padangu	1 950 000 Kč	Ministerstvo zahraničních věcí 100 %

- Vypočítejte finanční podíl jednotlivých dárců na každém projektu. Výsledky znázorněte pomocí sloupcových grafů tak, aby graf znázorňoval celkovou výši jednotlivých projektů a výši podílu donorů na projektech. 1 EUR = 27 Kč

- Udělejte žebříček dárců dle jejich finanční podpory na indonéské projekty Charity ČR celkem. Vyjádřete v procentech finanční příspěvek jednotlivých dárců na projekty v Indonésii (celkem) a znázorněte výsledky graficky pomocí koláčového grafu. (1 % = 3,6°)

REFLEXE

10 min.

Vysvětlete čínské přísloví

„Daruješ-li člověku rybu, nakrmíš ho na den, naučíš-li ho lovit, dáš mu potravu na celý život.“

Pro vysvětlení použijte konkrétní příklady.

Názorová škála

Nechte žáky, aby se rozmístili na pomyslnou čáru podle toho, ke kterému názoru se přiklání. Na jedné straně čáry budou stát ti, kteří si myslí, že rozvojová spolupráce má význam, a na druhé straně ti, jež si myslí, že rozvojová spolupráce nemá význam. Je možné se postavit i na jiné libovolné místo na pomyslné čáře. Po rozmístění všech žáků na čáře se jich zeptejte na důvod, proč dané místo zaujali.

Pracovní list 1

ACEH – INDONÉSIE

Indonéská oblast Aceh leží na severozápadním cípu ostrova Sumatra. V Aceh se nacházejí velké **zásoby nerostných surovin** včetně ropy a zemního plynu. Některé zdroje tvrdí, že zdroje zemního plynu v Aceh jsou největší na světě. V průběhu sedmdesátých let 20. století uzavřela indonéská vláda s americkými společnostmi dohody o těžbě ropy a zemního plynu. Zisky z těžby však nebyly rozdělovány rovnoměrně. V provincii Aceh zůstávala jen jejich menší část. V důsledku toho provincie neměla dost peněz na **rozvoj infrastruktury a veřejných služeb**. Obyvatelé Aceh nepovažovali tuto situaci za spravedlivou. Tzv. Acežské hnutí za svobodu se snažilo získat nezávislost Aceh na Indonésii. Od konce sedmdesátých let 20. století sužovala provincii **občanská válka**.

Dne 26. prosince 2004 pak zasáhlo tuto oblast zemětřesení, po kterém následovala ničivá **vlna tsunami**. Následkem této přírodní katastrofy zemřelo nebo je stále pohřešováno 226 000 osob, 500 000 lidí ztratilo domov. Většina západního pobřeží Aceh byla zničena. Po tsunami přišlo do Aceh mnoho zahraničních organizací, které začaly organizovat pomoc pro oběti katastrofy. Zoufalá situace na celém pobřeží Aceh paradoxně napomohla k vyřešení dlouholetého konfliktu. V roce 2005 byla v Helsinkách podepsána

mírová smlouva zajišťující Aceh **autonomní postavení** v rámci Indonésie. Následky **humanitární katastrofy** dnes již nejsou v Aceh na první pohled patrné. Celá oblast se však stále vzpamatovává z dopadů tsunami a občanské války. V oblasti také nadále zůstává chudoba. Většina chudých žije ve venkovských oblastech a jejich jediným zdrojem obživy je zemědělství nebo rybářství. V roce 2009 bylo v Aceh chudých téměř 30 %. Charita ČR začala v Aceh působit od začátku roku 2005.

3.2

AKTIVITA 6

Pracovní list 2

PLOVOUCÍ SÁDKY

3.2

AKTIVITA 6

Česká republika na poli humanitární pomoci a rozvojové spolupráce

TEORIE

HUMANITÁRNÍ POMOC ČR DO ZAHRANIČÍ

Při poskytování pomoci do zahraničí spolupracují Ministerstvo zahraničních věcí a Ministerstvo vnitra. O jejím poskytnutí rozhodují ministři (popř. vláda) podle naléhavosti situace, finančních zdrojů a v souladu s mezinárodními závazky a vlastními zájmy.

Formy humanitární pomoci ČR do zahraničí:

- záchranářská (záchranná jednotka)
- materiální
- finanční
- poradenská
- kombinovaná

Např. v prvním čtvrtletí roku 2013 směřovala finanční humanitární pomoc ČR **v souhrnné výši 28 685 000 Kč** do následujících zemí:

Barma

ADRA – post-konfliktní podpora,
Člověk v tísni – zdravotní péče v konfliktních oblastech

Jižní Súdán

Člověk v tísni – reintegrace uprchlíků, MAGNA Děti v tísni
– zdravotní péče o matky a děti

Afghánistán

Charita ČR – potravinové zabezpečení

Etiopie

ADRA – obnova vodních zdrojů

Konžská demokratická republika

Lékaři bez hranic – komplexní péče o oběti sexuálního násilí

Mali

Mezinárodní výbor Červeného kříže – pomoc obětem konfliktu

Sýrie, Jordánsko, Libanon

Člověk v tísni, Charita ČR, Diakonie ČCE – obyvatelstvo postižené konfliktem a uprchlíci

Tato pomoc je organizována a financována Českou republikou a realizována prostřednictvím mezinárodních organizací (v systému OSN) nebo českých nevládních neziskových organizací. Vedle toho existuje humanitární pomoc poskytovaná nevládními organizacemi a financovaná z jiných zdrojů (veřejné sbírky, finanční dary od nadací apod.), přičemž takto financovaná pomoc je mnohem větší.

Celková částka, kterou ČR poskytla na zahraniční humanitární pomoc (bez zahraniční rozvojové spolupráce) v roce 2009 byla ve výši 85 mil. Kč. V dřívějších letech se částka pohybovala mezi 60 a 70 mil. Kč, rozpočet na rok 2013 byl 73 mil. Kč.

Oproti tomu občané České republiky přispěli např. jen na pomoc obětem zemětřesení na Haiti (leden 2010) částkou 130 mil. Kč (vybráno ve veřejných sbírkách).

Zahraníční rozvojová spolupráce (ZRS) ČR

Termín „zahraniční rozvojová spolupráce (ZRS) ČR“ (dříve rozvojová pomoc) označuje oficiální pomoc státu méně rozvinutým zemím.

Spolupráce primárně vychází z potřeb partnerské strany a jejím cílem je odstraňování chudoby, podpora bezpečnosti a prosperity a rozvoj demokracie.

Dvoustranná ZRS označuje spolupráci mezi ČR a jiným státem, vícestranná ZRS zahrnuje více partnerů (například pomoc, kterou ČR poskytuje společně s dalšími zeměmi v rámci nějakého mezinárodního společenství).

Historie

Před rokem 1989 se Československo, stejně jako ostatní socialistické státy, silně angažovalo v rozvojovém světě. Rozvojová pomoc byla ovlivněna logikou studené války a pomoc proučila především do „mimoevropských socialistických zemí“, jako byla např. Kuba, Mongolsko, Severní Korea nebo Vietnam. Dále se rozvojová pomoc zaměřovala na „země přednostního zájmu“ (např. Ghana, Afghánistán, Etiopie) a „země československého zájmu z hlediska rozvoje dlouhodobých politických a hospodářských vztahů“ (např. Sýrie, Alžírsko, Mexiko, Venezuela nebo Írán). Jednalo se o hmotnou pomoc (léky, potraviny, pracovní nářadí), technickou pomoc (vysílání odborníků) nebo poskytování stipendií. Jako forma rozvojové pomoci byla chápána i přirážka k cenám dovezených surovin (např. na kubánský cukr).

V 90. letech 20. století neměla veřejnost v rozvojovou spolupráci důvěru. Tato nedůvěra pramenila především z negativních zkušeností z období komunistického režimu a negativní stanoviska sdílela do jisté míry i nová politická reprezentace. Proto začátkem 90. let došlo na poli zahraniční rozvojové spolupráce k výraznému útlumu. Naopak se Československo – stejně jako po 2. světové válce – stává cílovou zemí rozvojové spolupráce.

Ke změně situace došlo v souvislosti se snahou České republiky začlenit se do západních politických a ekonomických struktur. V roce 1995 schválila česká vláda Zásady pro poskytování zahraniční pomoci a v letech 1996–2000 realizovala ČR rozvojové projekty ve čtyřiceti státech. Později došlo k systematizaci a důraz začal být kladen na systémový přístup, založený ne na individuálních izolovaných projektech, ale na střednědobé rozvojové strategii. Od 90. let se současně rozvíjí nevládní neziskový sektor, který funguje jako významný aktér v oblasti rozvojové spolupráce.

(Zdroj: www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr)

KONCEPCE ZAHRANIČNÍ ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE ČR NA OBDOBÍ 2010–2017

V roce 2010 schválila vláda Koncepti zahraniční rozvojové spolupráce ČR na období 2010–2017. Podle této koncepce se ZRS ČR má zaměřit hlavně na následující tři skupiny zemí – programové země, projektové země a země s pokračující spoluprací.

Programové země

Programovými zeměmi se rozumí ty partnerské země, kterým je v rámci ZRS přiznávána největší priorita a směřuje do nich také největší část finančních prostředků. S každou z programových zemí je připraven tzv. střednědobý program spolupráce.

- Afghánistán
- Bosna a Hercegovina
- Etiopie
- Moldavsko
- Mongolsko

Projektové země

Do projektových zemí přichází pomoc prostřednictvím individuálních projektů. I zde je však kladen důraz na systematickост a naplňování dlouhodobých potřeb daných zemí.

- Gruzie
- Kambodža
- Kosovo
- Palestinská autonomní území
- Srbsko

Země, v nichž bude pokračovat spolupráce v jiném rozsahu než v minulém období

- Angola
- Jemen
- Vietnam
- Zambie

Podpora může být finanční, materiální, expertní a technická s cílem udržitelného rozvoje partnerských zemí.

Hlavními cíli české ZRS v současnosti jsou:

- snížení chudoby
- sociální a ekonomicko-průmyslový rozvoj
- postupná integrace partnerských zemí do světové ekonomiky
- rozvoj zemědělství
- rozvoj a upevnění demokracie, lidských práv a řádné správy věcí veřejných
- zavedení právních principů
- řízení migrace
- udržitelný rozvoj s důrazem na jeho environmentální složku
- postkonfliktní obnova

Finanční krize a financování ZRS

V roce 2009 došlo k omezení určitých projektů, ale většina ZRS v rámci vícestranné spolupráce (příspěvky do mezinárodních organizací) je plánovaná a vyplývá z dlouhodobých závazků ČR. Zůstává proto v původně plánované výši. Oficiální rozvojová pomoc ČR v roce 2011 byla 4 426,16 mil. Kč = 0,125 % HNP.

CO JE TO ČESKÁ ROZVOJOVÁ AGENTURA (ČRA)?

Česká rozvojová agentura vznikla 1. 1. 2008 jako organizační složka Ministerstva zahraničních věcí a podporuje realizaci zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Mezi její hlavní úkoly patří:

- identifikuje témata spolupráce
- formuluje projekty
- vypisuje a vede výběrová řízení
- uzavírá smlouvy s dodavateli zboží, služeb a prací v rámci projektů ZRS
- řídí a kontroluje realizaci projektů ZRS
- podporuje české subjekty, které se snaží o zapojení do projektů ostatních dárců (zvláště Evropské komise)
- podporuje posilování kapacit v ZRS
- informuje o ZRS

Nejvýraznějším aktérem ZRS ČR je samozřejmě stát (vláda, Ministerstvo zahraničních věcí a další sektorová ministerstva). Jeho působení by však bylo nemyslitelné bez úzké spolupráce s dalšími aktéry. Těmi rozumíme další subjekty, které se účastní výběrových a dotačních řízení zaměřených na rozvojové projekty a poté se podílejí na realizaci těchto projektů. Největší podíl na realizaci projektů české ZRS měly v roce 2007 soukromé firmy (45 procent).

Dále se na realizaci ZRS podílejí :

- nestátní neziskové organizace (např. Charita ČR, Člověk v tísni, ADRA, Diakonie ČCE)
- státní příspěvkové a rozpočtové organizace (např. Česká geologická služba, Ústav pro technickou normalizaci)
- akademické instituce (např. Univerzita Palackého v Olomouci, Institut tropů a subtropů České zemědělské univerzity)
- veřejnost

(Zdroj: www.rozvojovka.cz/zahranicni-rozvojova-spoluprace-cr)

ŘEŠENÍ JEDNOTLIVÝCH PŘÍKLADŮ

Aktivita	Příklad	Výsledky
1		výsledky jsou v A 2 / PL 1
2	1	menší o 65 %
	2	1 km ² = 0,386 míle ² ; ČR 30 442,7 míle ² ; Haiti 10 711,5 míle ²
	3	8 875 772 lidí
	4	Haiti 8 875 772; ČR 10 422 867; v ČR o 1 547 095 více
	5	8 971 599
	6	Haiti, přímá úměrnost
	7	Haiti 325,6; ČR 133,25
	8	Hustota se zvyšuje; přímá úměrnost
	9	ČR – venkov 2 837 532, město 7 671 846; Haiti – venkov 4 788 834, město 4 246 702
	10	Haiti 14 %; ČR 12 %
	12	Haiti celkem 8 875 772 (3 381 669; 5 192 327; 301 776) ČR celkem 10 422 867 (1 407 087; 7 400 087; 1 615 544)
	13	Haiti 0,15 km/km ² ; ČR 1,63 km/km ²
	14	Haiti 30,21 kWh na 1 obyvatele; ČR 5 378,34; 0,56 %
	16	Haiti 62,1% < ČR 99 %
	17	Haiti 54% < ČR 100 %
	18	Haiti 61 let < ČR 77 let
3	1	a) 41 %; b) 13,3 %; 12,4 %; 12,4 %; 11,5 %; 10,0 %; 8,2 %; 6,6 %; 5,7 %; 5,0 %; 4,3 %; 3,3 %; 2,3 %; 1,6 %; 1,3 %; 1,0 %; 0,6 %; 0,3 %; 0,1 %; 0,0 %; 0,0 %; 0,0 % c) 49,6 %; 45,4 %; 5,0 %
	3	14,29 %
	4	a) 13 dnů; b) 734 732; c) 39
	5	a) 0,9 milionu lidí (dvě dávky); 0,6 milionu lidí (jednu dávku); b) A: 14 242 B: 12 433
	6	526 493 USD; 9 740 121 Kč
4	7	a) 5 členů, 75 l; b) 11,3 l; c) 7krát; d) 35 min.; 245 min. = 4 hod. a 5 min.; e) jedna cesta 27 min.; o 56 min.

Aktivita	Příklad	Výsledky
5	2	a) pokles o 22 %; 34 %; 22 %; 13 %; b) 984 mil;
	3	15,4 %; a) o 2 %; b) 4 705 882; rozvojové 77 % a rozvinuté 23 %; c) 408,5 milionů; 5,67 %;
	4	a) Celkem 97 milionů; dívek 58 mil.; chlapců 39 mil.
	5	a) 4 796 172 072; b) mužů 286 mil.; žen 511 mil.
	6	a) rozvinuté 835 840 900; rozvojové 3 733 678 460; b) 8; 788
	7	a) 42 hodin
	8	a) 1:10; 10 %; b) 928 c) 14,3 %
	9	a) 108; o 13 porodů
	10	pokles o 23 %; nárůst o 245 %
	11	2,584 miliardy; v roce 1990 49 % a v roce 2009 13 %
6	1	a) 0,1609 milionu USD; 0,64 % b) 0,15 mil. USD – Charita ČR dala víc
	2	a) 4,5 Kč b) 3,8 Kč c) 19 Kč d) 3krát; nepřímá úměrnost
	3	735
	4	431
	5	60; 11 550
	6	3krát
	7	1 600 kg; 16 000 kg; 160 000 kg
	8	a) 212 kg b) 1. rok 3 zaměstnanci; 2. rok 46 zaměstnanců
	9	a) zvýšila se o 425 %; b) na celý rok a 2,5 tuny zůstane na prodej c) 29,4 %
	10	a) 67 000 stromků b) 54 688 stromků
	11	a) 12 částí; 2 m b) 174 m c) 650,16 m ²
	12	a) 48,8 m ³ b) kamení 16 aut; zbytek 8 aut
	13	a) 1. projekt: Caritas Espanola € 450 703; Trocaire € 303 735; Caritas France € 225 35 2. projekt: Caritas Espanola € 250 030; Cordaid € 99 990; Caritas Italiana € 199 980 3. projekt: Ministerstvo zahraničních věcí € 72 222 b) CE 43,7 %; Trocaire 18,9 %; CE 14 %; CI 12,5 %; Cordaid 6,2 %; MZV 4,7 % c) MZV 4,7 %

Odkazy, zdroje

POUŽITÉ ZDROJE

Globální problémy a rozvojová spolupráce.

Manuál ČvT (<http://www.rozvojovka.cz/index.php?id=199>)

How do we know it is working?

Risc, 2008. (www.risc.org.uk)

Just one world. Cafod

(www.cafod.org.uk/secondary/climate-environment)

Koncepce zahraniční rozvojové spolupráce na období 2010–2017,

schváleno vládou 24. 5. 2010, dokument dostupný na:

www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/rozvojova_spoluprace/koncepce_publikace/koncepce_zrs_cr_2010_2017.html

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů v základním vzdělávání.

VÚP, Praha 2005.

Millstone, E., Lang, T. The Atlas of Food.

2. vydání. Myriad Editions, 2008. ISBN 978-1-84407-499-0

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha),

MŠMT, Praha 2001.

Pamoja. Pamoja Teachers Manual 2010–2011.

Trocaire, 2010. (www.pamojakwahaki.ning.com)

Partners in Rights: Creative Activities Exploring Rights and Citizenship

for 7–11 Year Olds. Save the Children, 2000. ISBN-10: 1841870277.

Pařížská deklarace o účinnosti pomoci,

Výbor pro rozvojovou pomoc OECD, 2005.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, Praha:

Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007,

www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf

Rustico „Rusty“ Binas, Jak dál v situaci měnícího se klimatu:

využití potenciálu místních komunit. Praha: Charita Česká republika, 2010.

Teaching the Global Dimension; a handbook for teacher education.

Manchester: Development Education Project a Faculty of Education at Manchester Metropolitan University. ISBN: 978-1-869818-59-3

What is Development? Tide global learning

ISBN-10: 0 948838 86 8; ISBN-13: 978-0-948838-86-6

80:20 Development in an Unequal World.

5. vydání. 80:20 Educating an Acting for a Better World, Ireland. 318s.

ISBN 0-9554263-0-8

ADRA: www.adra.cz

Česká rozvojová agentura (ČRA): www.czda.cz

Člověk v tísni: www.clovekvtisni.cz, www.rozvojovka.cz, www.varianty.cz

Diakonie Českobratrské církve evangelické: www.diakonie.cz

České fórum pro rozvojovou spolupráci (FoRS): www.fors.cz

Charita Česká republika: www.charita.cz, www.svet.charita.cz

Informační centrum OSN v Praze: www.osn.cz

MAGNA Děti v tísni: www.magnadetivtisni.cz

Ministerstvo zahraničních věcí: www.mzv.cz/pomoc

Caritas Internationalis: www.caritas.org

Care: www.care.org, www.care.cz

ECHO (Generální ředitelství pro humanitární pomoc a civilní ochranu):
<http://ec.europa.eu/echo/>

International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies
(Mezinárodní federace společenství Červeného kříže a Červeného půlměsíce):
www.ifrc.org

International Rescue Committee: www.theirc.org

Lékaři bez hranic
(Médecins sans Frontières): www.lekari-bez-hranic.cz, www.msf.org,

OCHA (Úřad pro koordinaci humanitární pomoci OSN): www.unocha.org

Oxfam: www.oxfam.org.uk

Save the Children: www.savethechildren.org

UNHCR (Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky):
www.unhcr.org, www.unhcr-centraleurope.org/cz/

UNICEF (Dětský fond OSN): www.unicef.org

WFP (Světový potravinový program): www.wfp.org

World Vision: www.worldvision.org